

TARTU ÜLIKOOL

Majandusteaduskond

William Ilmari Ulvinen

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE KVALITEEDI JA
FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS EESTIS TEGUTSEVATE PANKADE NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: kaasprofessor Kertu Lääts

Tartu 2025

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Pankade jätkusuutlikkuse hindamise ja aruandluse teoreetilised alused	6
1.1. Jätkusuutlikkuse aruandluse olulisus pangandussektoris	6
1.2. Pangandussektori jätkusuutlikkuse hindamise väljakutsed ja selle regulatsioonid	9
1.3. Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seose varasemad uuringud.....	11
2. Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seos aastatel 2019-2023	15
2.1. Andmed ja meetodika.....	15
2.2. Pankade pakutavad roheteenused	18
2.3. Pankade jätkusuutlikkuse aruannete sisuanalüüs.....	20
2.4. Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seose analüüs.....	24
2.5. Analüüsi peamised tulemused ja järeldused	34
Kokkuvõte.....	37
Viidatud allikad.....	39
Lisad.....	43
Lisa A. BESGI skoorimudeli dimensioonide indikaatorid	43
Lisa B. Intervjuu küsimused	46
Lisa C. Konsolideeritud tulud.....	47
Lisa D. Konsolideeritud keskmised varad	48
Lisa E. Konsolideeritud puhaskasum.....	49
Lisa F. Konsolideeritud keskmine omakapital	50
Lisa G. Konsolideeritud kulud.....	51
Lisa H. Konsolideeritud kohustised.....	52
Lisa I. Analüüside tulemused aastal 2023	53
Summary	54

Sissejuhatus

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) kestliku arengu tegevuskavaga aastani 2030 loodi üleilmne raamistik kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, mida Euroopa Liit (EL) toetab ja rakendab. Euroopa roheline kokkuleppe eesmärk on muuta EL jätkusuutlikuks ühiskonnaks ning selle toetamiseks võeti 14. detsembril 2022. aastal vastu kestlikkusaruandluse direktiiv, millele tuginedes sätestab raamatupidamise seadus suurettevõtetele kohustuse kestlikkusteabe avalikustamiseks majandusaasta aruandes (Rahandusministeerium, n.d.). Suurettevõtteks loetakse ettevõtet, kelle töötajate arv on üle 250 inimese, bilansimaht aasta lõpu seisuga üle 43 miljoni euro või aastakäive üle 50 miljoni euro (EAS, n.d.).

Jätkusuutlikkuse all peetakse silmas tegevusviisi, mille eesmärgiks on saavutada tasakaal majanduskasvu, sotsiaalse heaolu, looduskeskkonna ja teiste eluvaldkondade vahel, otsides lahendusi, mis tagavad ka tulevaste põlvkondade täisväärtusliku ühiskonnaelu (Tartu Ülikool, n.d.). Jätkusuutlikkuse raporteerimine ettevõtete majandusaasta aruannetes on muutunud palju tähtsamaks kui kunagi varem (ElAlfy & Weber, 2019). Jätkusuutlikkuse aruannetes selgitatakse ettevõtte kindlat sihti ja tegevuskava, tuginedes keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimispõhimõtetele (ESG). Tänu sellele on muutunud ettevõtted rohkem läbipaistvamaks, paranenud on standardid ja aruandlusraamistikud ning sidusrühmad on paremini kaasatud otsustusprotsessi. Mida rohkem on ettevõtted läbipaistvamad, saavad teha investorid paremaid otsuseid nende andmete põhjal (ElAlfy & Weber, 2019).

Jätkusuutlikkuse strateegiad on ettevõtte poolt välja töötatud tegevuskavad, mille eesmärk on suunata ettevõtte tegevust jätkusuutlike eesmärkide saavutamiseks. Pankade puhul on suureks strateegia osaks nende pakutavad roheteenused. HBS Online (2018) artiklis kirjutati, et jätkusuutlikkuse strateegiad on enamasti pikaajalisi eesmärke püüdlevad, mis minimeerivad keskkonnakahju, toetavad ühiskonda ja tagavad kasumlikkuse. Peamised teemad, millele ettevõtted keskenduvad jätkusuutlikkuse aruannetes on ressursitõhusus, süsinikujalajälje vähendamine ja sotsiaalne vastutus, mis aitavad ettevõtetel olla konkurentsivõimelised ja vastata sidusrühmade ootustele, näiteks investorite seisukohast vaadelduna. Jätkusuutlikkus nõuab integreeritud lähenemist, mis ühendab innovatsiooni ja läbipaistvuse, et saavutada tasakaal majandusliku kasvu ja ühiskonna heaolu vahel (HBS Online, 2018).

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada seos Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel. Töö käigus analüüsitakse Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteeti ja sisulist detailsust, võrreldakse nende aruandluspraktikaid ning hinnatakse seost jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori ja finantstulemuslikkuse vahel. Uuritavate pankade valimi moodustavad pangad, kes on avalikustanud aastatel 2019-2024 majandusaasta ja 2023. aastal jätkusuutlikkuse aruannetes uuringu läbiviimiseks vajaminevad andmed. Nendeks pankadeks on Swedbank AS, SEB AS, LHV AS ja Luminor AS. Pankade valimise aluseks on põhilisteks kriteeriumiteks kättesaadavad finantstulemused, kättesaadav jätkusuutlikkuse aruanne, panga suurus ja panga konkurentsivõime turul. Eesmärgini jõudmiseks on töö autor püstitanud järgmised uurimisküsimused:

- 1) Kui põhjalikult ja millisel kujul kajastavad Eestis tegutsevad pangad enda jätkusuutlikkusealaseid praktikaid 2023. aasta jätkusuutlikkuse aruannetes?
- 2) Milline on seos Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse näitajate vahel aastatel 2019-2023?

Bakalaureusetöö eesmärgi saavutamiseks on töö autor püstitanud järgmised uurimisülesanded:

- A. Koostatakse ülevaade jätkusuutlikkuse aruandluse olulisusest pangandussektoris;
- B. Antakse ülevaade jätkusuutlikkuse hindamisel esinevatest väljakutsetest ja selle regulatsioonidest;
- C. Koostatakse ülevaade varasemalt tehtud teadusuuringutest, milles on uuritud pankade jätkusuutlikkuse aruandluse ja finantstulemuslikkuse seoseid;
- D. Analüüsitakse Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete praktikaid, jätkusuutlikkuse skoori ja finantstulemusi;
- E. Viiakse läbi poolstruktureeritud intervjuu jätkusuutlikkuse valdkonna juhtidega, et täiendada kvantitatiivseid analüüsitulemusi kvalitatiivsete andmetega.
- F. Tõlgendatakse saadud tulemusi ning selgitatakse välja, kuidas on omavahel seoses jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet ja finantstulemuslikkus.

Bakalaureusetöö koosneb kahest põhiosast. Esimeses peatükis annab autor ülevaate jätkusuutlikkuse aruandluse olulisusest pangandussektoris ning kirjeldatakse põhilisemaid regulatsioone, mis suunavad aruandluspraktikaid. Töös käsitletakse aruandluspraktikatena eelkõige pankade jätkusuutlikkusealaseid strateegiaid ja eesmäärke. Samuti toob autor välja

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

varasemad teadusuuringud ja nende tulemused, kus on uuritud seost jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel. Lisaks annab autor ülevaate peamistest väljakutsetest, mis raskendab sidusrühmadel pankade jätkusuutlikkust hinnata. Teises peatükis viib autor läbi empiirilise analüüsi. Esmalt viiakse läbi sisuanalüüs pankade jätkusuutlikkuse aruannete põhjal, et välja selgitada kui põhjalikult ja millisel kujul kajastavad uuritavad pangad enda jätkusuutlikkusealaseid praktikaid 2023. aasta aruannetes. Seejärel hinnatakse aruannete sisulist kvaliteeti jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori abil, mis tugineb GRI (*Global Reporting Initiative*) standarditele. Jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori arvutamiseks saadakse vajaminevad andmed pankade 2023. aasta jätkusuutlikkuse aruannetest. Tulemusi võrreldakse pankade finantstulemuslikkuse suhtarvudega 2019-2023 aastatel ning suhtarvude arvutamiseks võetakse vajaminevad andmed pankade 2019-2024 aastate konsolideeritud majandusaasta aruannetest. Analüüside tulemusena saab välja selgitada pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seose. Lisaks täiendab autor analüüsi tulemusi kahe uuritava panga (Swedbank AS, LHV AS) jätkusuutlikkuse valdkonna juhtide poolstruktueeritud intervjuude tulemustega. Intervjuude eesmärk oli saada täiendavat teavet pankade aruandluspraktikate ja strateegiate kohta.

Tööd iseloomustavad märksõnad: jätkusuutlikkus, ESG, pangandussektor, jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet, finantstulemuslikkus.

Lõpetuseks soovib autor tänada töö juhendajat, kaasprofessor Kertu Läätsi ning intervjuudes osalenud Swedbank AS-i ja LHV AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juhte.

1. Pankade jätkusuutlikkuse hindamise ja aruandluse teoreetilised alused

Käesoleva bakalaureusetöö esimeses peatükis annab autor ülevaate jätkusuutlikkuse aruandluse olulisusest pangandussektoris ning pankade rollist jätkusuutliku ühiskonna kujundamisel. Lisaks annab autor ülevaate varasematest teadusuuringutest, mis käsitlevad pankade jätkusuutlikkuse aruandluse ja finantstulemuslikkuse seoseid. Teoreetilise osa lõpetuseks toob autor välja peamised väljakutsed, mis raskendavad jätkusuutlikkuse hindamist aruande põhjal, ning käsitletakse olulisemaid regulatsioone, mis aitavad suunata aruandlust suurema läbipaistvuse ja võrreldavuse suunas.

1.1. Jätkusuutlikkuse aruandluse olulisus pangandussektoris

Üha enam oodatakse sidusrühmade poolt, et pangad arvestaksid oma tegevustes keskkonnamõjude ja sotsiaalsete mõjudega ning toetaksid rohemajandusele üleminekut. Pangandussektoril on oluline roll kestliku majanduse arendamisel, kuna pankade kaudu jaotatakse kapitali erinevatesse majandusharudesse, mõjutades sellega otseselt nii keskkonna-

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

kui ka ühiskonnamõjusid. Tugev ja pikaajaline jätkusuutlik pangandussüsteem on vajalik mitte ainult finantsstabiilsuse saavutamiseks, vaid ka kaasava majanduskasvu saavutamiseks (Kumar & Prakash, 2019). Jätkusuutlikkuse integreerimine panganduses hõlmab nii rahastamisotsuste kui ka sisemiste protsesside ja juhtimispõhimõtete ümberkujundamist viisil, mis toetab laiemalt ÜRO Kestliku Arengu Eesmärgi (*Sustainable Development Goals*) (vt. Joonis 1) (ElAlfy & Weber, 2005). Lisaks tavalistele pankade pakutavatele teenustele, on pangad hakanud rohkem rõhku panema jätkusuutlikkuse alaste teenuste ehk roheteenuste arendamisse, et vähendada kliimamuutuste mõju ja suunata inimesi keskkonnasõbralikumate valikute poole (Prabhu & Aithal, 2021). Sellest tulenevalt, on pankade pakutavad roheteenused suur osa nende äristrateegiast.

Läbimõeldud ja kvaliteetne jätkusuutlikkuse aruanne võimaldab pankadel siduda oma jätkusuutlikkuse algatused pikaajaliste strateegiliste eesmärkidega. Jätkusuutlikkuse eesmärgid ja strateegiad pangandussektoris kujundavad aluse sellele, kuidas pangad integreerivad keskkonna-, sotsiaalseid ja juhtimisega seotud kaalutlusi oma ärimudelisse ning panustavad laiematesse kestliku arengu eesmärkidesse. Jan et al. (2023) kinnitavad, et jätkusuutlikkuse strateegiate lõimimine panga äristrateegiasse on kriitiline eeldus ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks ning mõjutab otseselt ka aruande kvaliteeti ja sisu. Jätkusuutlikkuse strateegiad peavad arvestama nii keskkonnamõjude leevendamise kui ka kliendikäitumise muutumisega digitaliseerivas ühiskonnas. Pangad peavad seetõttu aktsepteerima, et kliimamuutused mõjutavad otseselt nende tegevust ja finantsriskide juhtimist, mistõttu tuleb sellele järjest rohkem tähelepanu pöörata (Silva, 2023). Lisaks rõhutavad autorid, et kestliku rahastuse arendamisel tuleb pankadel integreerida kliimakriteeriumid oma portfelli jälgimisse ja laenuotsuste tegemisse, mis näitab, et jätkusuutlikkuse eesmärgid ei tohi piirduda pelgalt mainekujundusega, vaid peavad avalduma ka operatiivtasandil.

Kurniadi et al. (2024) kirjutavad, et pangad ei ole ainult finantsvahendajad, vaid ka ühiskondlikult vastutustundlikud organisatsioonid, kelle otsused laenude ja investeringute osas mõjutavad otseselt keskkonda. Rohepanganduse strateegia tähendab mitte üksnes keskkonnasõbralikke tooteid, vaid ka sisemiste protsesside, energiahalduse ja digitaalsete lahenduste arendamist selliselt, et need toetaksid jätkusuutlikku arengut. Selliste strateegiate kaudu saavad pangad tugevdada oma rolli kestliku majandusarengu toetajatena ning samal ajal vastata suurenevatele ootustele läbipaistvuse ja vastutustundliku juhtimise osas. Silva (2023) lisab, et pangad finantssüsteemi keskmes ning nende ebaõnnestumisel võib olla

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

laiaulatuslik mõju ja seetõttu on strateegiline jätkusuutlik lähenemine ühtlasi ka süsteemse stabiilsuse tagaja.

Lisaks parandab läbipaistev aruandlus ettevõtte mainet (Carp et al., 2019). Silva (2023) kinnitab enda artiklis, et ettevõtted, kes esitavad oma pühendumust jätkusuutlikkuse põhimõtetele läbipaistvalt, on suutnud parandada oma brändi tajutavust, suurendada investorite usaldust ning saavutada parema pikaajalise väärtuse. Empiiriline uuring Rumeenia kapitaliturul on näidanud, et ettevõtted, kes panustavad enda jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti, saavutavad suurema huvi investorite seas, tagavad parema finantsstabiilsuse ning kasvatavad ettevõtte pikaajalist väärtust. Sama tulemuseni jõudsid oma uuringus ka Rahman et al. (2024). Nende uuringu tulemused näitasid, et rohepanganduse ja ettevõtte väärtuse vahel on tugev positiivne seos. Lisaks toodi välja, et kõrgema tasemega jätkusuutlikkuse aruanne tugevdab ettevõtte usaldusväärsust ning turupositsiooni. Sellest uuringust võib järeldada, et kui pangad soovivad saavutada turul konkurentsieelise, siis tasub palju rõhku panna jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi arendamisse.

Pankade läbipaistvus ning jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet ja olemasolu on ka investorite jaoks väga oluline. Investorid hindavad jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti kui nähtavat näitajat investeerimisotsuste tegemisel (Rahman et al., 2024). Silva (2023) toob välja, et läbipaistva jätkusuutlikkuse informatsiooni olemasolu on muutunud investorite jaoks võtmeteguriks, kuna see võimaldab hinnata ettevõtte riskijuhtimist, vastavust regulatsioonidele ning pikaajalist kasvupotentsiaali. Mitmed uuringud on tõestanud, et kvaliteetne jätkusuutlikkuse aruanne avaldab positiivset mõju ettevõtte väärtusele (Swarnapali, 2020). Reddy & Gordon (2010) uuringu tulemused Austraalia turul näitasid, et ettevõtete puhul oli jätkusuutlikkuse aruandlus statistiliselt oluline selgitaja aktsiahindade kõrvalekalletele turu ootustest, viidates sellele, et investorid reageerivad aktiivselt jätkusuutlikkuse teabe avalikustamisele.

Pangandussektoril on suur roll jätkusuutliku ühiskonna kujundamisel. Pangad valivad ise, millistesse projektidesse nad kapitali suunavad ning vastavalt nende valikutele mõjutavad nad ka ühiskonda suures pildis. Jätkusuutlikkuse aruandlus ei ole ainult rohepöörde eesmärkidele üles ehitatud, vaid tugevdab pankade mainet, suurendab sidusrühmade usaldust ning toetab pikaajalist stabiilsust.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Joonis 1. ÜRO Kestliku Arengu Eesmärgid (SDG)

Allikas: Riigikantselei 2023

1.2. Pangandussektori jätkusuutlikkuse hindamise väljakutsed ja selle regulatsioonid

Varasemate teadusuuringute põhjal võib järeldada, et jätkusuutlikkust võimalik hinnata erinevate mudelite ja meetodite abil. Enamasti viivad selliseid empiirilisi analüüse läbi teadlased või jätkusuutlikkuse analüütikud, tuginedes pankade poolt avaldatud jätkusuutlikkuse aruannetele. Hindamisprotsessiga kaasneb aga mitmeid väljakutseid. ElAlfy & Weber (2019) toovad oma uuringus esile kolm peamist probleemi, mis raskendavad sidusrühmade jaoks pankade jätkusuutlikkuse hindamist.

Esiteks on pangandussektoris probleemiks aruandluse raamistikest tulenev vähene võrreldavus. Kuna erinevad pangad kasutavad erinevaid standardeid ja regulatsioone (nt GRI, *Corporate Sustainability Reporting Directive* - CSRD), on nende esitatava info struktuur ja fookus erinev. See muudab jätkusuutlikkuse andmete võrdlemise keeruliseks nii analüütikute kui ka sidusrühmade jaoks. ElAlfy & Weber (2019) märgivad, et standardite paljusus takistab pankadevahelist konkurentsi. Just selle probleemi lahendamiseks loodi BESGI (*Banks' Environmental, Social, Governance and Indirect. Impacts score*) skoor, mille puhul hinnatakse jätkusuutlikkuse aruannet GRI võtmenäitajate alusel struktureeritult ja kvantitatiivselt (Ielasi et al., 2023 & Gai et al., 2023)

ElAlfy & Weber (2008) toovad lisaks välja, et üks suuri väljakutseid on samuti pankade piiratud arusaam vastutuse ulatusest, kus aruanne keskendub peamiselt positiivsetele aspektidele, jättes tahaplaanile negatiivsed mõjud. Näiteks ei pruugi aruannetes kajastatud olla rahastatud tegevuste kaudu tekkinud keskkonnamõjud. Seetõttu võib tekkida moonutatud arusaam panga tegelikust jätkusuutlikkusest. Samuti kritiseerivad ElAlfy & Weber (2008)

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

lühiajalise väärtuse loomist, mis ei kajasta kestlikkuse strateegilist rolli pikaajalise väärtuse loomisel. Sarnaselt ElAlfy & Weberi (2008) välja toodud probleemile toovad välja ka Ielasi et al. (2023), et pangandussektoris esineb juhtumeid, kus pangad näitavad ennast jätkusuutlikumana, kui nad tegelikult on. Ielasi et al. (2023) on toonud esile, et selliseid olukordi nimetatakse eksitava jätkusuutlikkuse kuvandi loomiseks (*ESG-washing*) ja jätkusuutlikkuse tegelike mõjude teadlikuks varjamiseks (*ESG-bleaching*). Ielasi et al. (2023) defineerivad jätkusuutlikkuse tegeliku mõju teadlikuks varjamiseks olukorda, kus pank loob oma aruandes eksitava kuvandi jätkusuutlikkusest, rõhutades valikuliselt oma positiivseid jätkusuutlikkuse tegevusi, samas kui tegevused ei pruugi olla keskkonna-, sotsiaalsete ega juhtimispõhimõtetega kooskõlas. Eksitava jätkusuutlikkuse kuvandi loomine viitab olukorrale, kus pank annab sidusrühmadele eksitavat teavet jätkusuutlikkuse praktikate kohta, eesmärgiga saavutada ebaaus konkurentsieelis, näiteks jätkusuutlikkusega seotud toodete või teenuste kohta kestlikkusest (Ielasi et al., 2023). Pangandussektoris esineb selliseid olukordi rohkem kui muudes sektorites, sest pangad on rahastajad projektidele, mis mõjutavad otseselt keskkonda ehk pankade mõju on kaudne ning selle mõju mõõtmine pankade perspektiivis keeruline. See võimaldab pankadel näidata ennast rohelisemana kui nad tegelikult on. Mõlemad olukorrad vähendavad aruande usaldusväärsust ning sidusrühmadel on raske hinnata tegelikku jätkusuutlikkuse taset.

Kolmas ElAlfy & Weberi (2008) mainitud probleem on seotud aruannete tsüklite sagedusega, kus pangad avaldavad andmeid sageli reaktiivselt, mitte strateegiliselt. Sellise käitumise puhul on sidusrühmal raske võrrelda erinevate pankade jätkusuutlikkust, kuna andmed avaldatakse juhuslikult. See võib põhjustada andmete killustatust ja takistada usaldusväärsete aruannete koostamist, mis omakorda vähendab läbipaistvust ja kahjustab sidusrühmade usaldust.

Selleks, et jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi hindamisega seotud probleeme leevendada ja tagada kõikide pankade vahel võrreldavus, näiteks sidusrühmade vaatepildist, on loodud Euroopa Liidu poolt regulatsioonid ja standardid (Euroopa Liit, 2022). Eestis tegutsevad pangad lähtuvad enda aruandeid tehes Euroopa Liidu poolt kehtestatud direktiivist. Üks olulisemaid algatusi, mis mõjutab pankasid, on Euroopa roheline kokkulepe, mida tutvustas Euroopa Komisjon 2019. aastal. Euroopa roheline kokkulepe on liidu majanduskasvu strateegia, mille eesmärgiks on muuta Euroopa Liit kliimaneutraalseks 2050. aastaks. Selle kokkuleppe raames on loodud mitmed regulatsioonid, sealhulgas ettevõtete Kestlikkuse Aruandluse Direktiiv (CSRD). CSRD kohustab Euroopa Liidus pankasid

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

avaldama jätkusuutlikkuse aruandeid, mis käsitlevad jätkusuutlikkuse ehk ESG põhimõtteid. (Euroopa Liit, 2022)

Aruannete kvaliteedi ja läbipaistvuse parandamiseks on loodud Jätkusuutlikkuse Avalikustamise Määrus (SFDR). See määrus määratleb, kuidas pangad peavad avalikustama jätkusuutlikkuse teavet. SFDR määruse kohaselt peavad pangad kajastama ka seda, kuidas nende tegevused ja investeeringud arvestavad jätkusuutlikkuse riske. Lisaks aitab see investoritel teha investeeringuid projektidesse, mis toetavad jätkusuutlikke eesmärke. SFDR võimaldab investoritel põhjalikult hinnata, kuidas jätkusuutlikkuse riske investeerimisotsuste tegemisel arvesse võetakse. Samuti aitab kaasa SFDR erakapitali kaasamisele ning see toetab Euroopa üleminekut kliimanetraalsele majandusele. (Euroopa Liit, 2019)

Taksonoomia määrus võeti vastu Euroopa Liidus 2020. aastal (Och, 2020). Regulatsiooni eesmärk on edendada ja toetada Euroopa Liidu üleminekut jätkusuutlikule majandusele, pakkudes selget raamistikku selle kohta, millised majandustegevused on keskkonnasäästlikud ja millised mitte (Schütze & Stede, 2021). Määrus aitab suunata kapitali sellistesse projektidesse, mis toetavad jätkusuutlikkust. Taksonoomia määrus kohustab pankasid panustama oluliselt vähemalt ühte keskkonnanäesmärki, kuid see ei tohi samal ajal kahjustada teisi keskkonnanäesmarke (Och, 2020).

Pankade jätkusuutlikkuse hindamine sidusrühmade jaoks on keeruline ja mitmekülgne protsess. Kuigi Euroopa Liit on kehtestatud regulatsioonid ja määrused, mis on kaasa toonud aruannete ühtsuse ja läbipaistvuse, siis sõltub nende regulatsioonide tõhusus siiski pankade tegelikest aruandluspraktikatest. Jätkusuutlikkust raporteerima kohustatud pangad järgivad kõiki regulatsioone ja määruseid, kuid aruannete sisuline kvaliteet ja detailsus varieerub siiski pankade vahel.

1.3. Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seose varasemad uuringud

Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse uurimise huvi on aastatega kasvanud. Pangandussektoris uuritakse pidevalt, kas ja mil määral on jätkusuutlikkuse praktikad, aruandlus ning jätkusuutlikkuse näitajad omavahel seoses pankade finantstulemuslikkusega. Gutiérrez-Ponce & Wibowo (2023) tõdevad, et jätkusuutlikkuse teemaline teabeavaldus on muutumas finants- ja pangandusasutustes järjest olulisemaks ning see hõlmab regulaatorite ja investorite tähelepanu.

Empiirilistes teadusuuringutes mõõdetakse finantstulemuslikkust enamasti kvantitatiivsete näitajate põhjal, millest kõige enimkasutatavateks suhtarvudeks on ROA (varade tootlus) ja ROE (omakapitali tootlus). ROA näitab ettevõtte varade kasutamise

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

efektiivsust puhaskasumi teenimiseks ning ROE näitab ettevõttesse investeeritud omakapitali kasutamise efektiivsust puhaskasumi teenimiseks (Rahandus, n.d). Kuigi enamik uuringuid käsitlevad ROA-d ja ROE-d, siis Doğan & Kevser (2021) mainisid enda artiklis, et varasemates uuringutes on kasutatud ka kasumlikkuse suhtarve ja kohustistega seotud suhtarve. Võlakoorumuse suhtarvud aitavad samuti saada kasulikku informatsiooni ettevõtte finantsseisundi hindamisel. Ielasi et. (2023) uuringus kasutati kohustistega seotud suhtarvusid finantsstabiilsuse hindamiseks, et nendega hinnata seost jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skooriga.

Jätkusuutlikkust hinnatakse teadusuuringutes kõige sagedamini kvantitatiivsete jätkusuutlikkuse dimensioonide kaudu (keskkonna, sotsiaalse ja juhtimise), milleks kasutatakse sageli rahvusvahelisi andmebaase või ettevõtte poolt avaldatud jätkusuutlikkuse aruandeid. Iga jätkusuutlikkuse ehk ESG dimensioon koosneb spetsiifilistest näitajatest, mille põhjal hinnatakse ettevõtte jätkusuutlikkuse põhimõtteid. Näiteks keskkonnadimensiooni näitajateks on ressursitõhusus, sotsiaaldimensioonis näitajateks töövõrdõiguslikkus ja juhtimisdimensioonis sisekontroll, läbipaistvus. Kõik näitajad teisendatakse skaalale, mille põhjal arvutatakse jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoor. (Ielasi et al., 2023). Näiteks BESGI skoorimudelil hinnatakse jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti 0-1 skaalal ning vastavalt skoori tulemusele tõlgendatakse panga jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti. Kuna iga jätkusuutlikkuse dimensiooni saab hinnata ka eraldi, on teadlastel võimalik uurida dimensioone eraldiseisvalt, näiteks keskkonna-, sotsiaalse või juhtimismõõtme mõju ettevõtte tegevusele või finantstulemuslikkusele. Lisaks jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi hindamisele on võimalik hinnata panga jätkusuutlikkust ka läbi sisuanalüüsi. Sisuanalüüsis hinnatakse kui põhjalikult on pangad oma aruandes käsitlenud kõiki jätkusuutlikkusealaseid teemasid. Enamasti võetakse aluseks GRI standardid, mille põhjal koostatakse kvalitatiivne või kvantitatiivne hinnang aruande sisule.

Tabel 1. Varasemad uuringud jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seostest

Autorid	Metoodika	Uuritud finantsnäitajad	Uuritud jätkusuutlikkuse näitajad	Uuringu tulemused
Nizam et al. (2019)	Regressioonanalüüs	ROE, netotulu, laenukasv, hoiused	Finantsteenuste kättesaadavus,	Positiivne

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

			keskkonnafinantseerimine (MSCI ESG) Majanduslikud, keskkondlikud, sotsiaalsed jätkusuutlikkuse näitajad	Positiivne
Raza et al. (2024)	ARDL ja PMG regressioonimudelid	ROA, ROE		
Ielasi et al. (2023)	Poollineaarne regressioon ja mitmemõõtmeline näitajate süntees (MSI)	Varade maht, kapitaliseeritud, riskimäär (RWA), laenude osakaal varades	GRI-põhine skoor (majanduslikud, keskkondlikud, sotsiaalsed näitajad)	Positiivne
Jan et al. (2019)	Regressioonalaüüs ja koodindeksi loomine	ROAA, ROAE, Tobini Q	Majanduslikud, keskkondlikud, sotsiaalsed jätkusuutlikkuse näitajad	Positiivne
Silva (2023)	Paneelandmete regressioonanalüüs	ROA, ROE	Majanduslikud, keskkondlikud, sotsiaalsed jätkusuutlikkuse näitajad	Positiivne (ROE), negatiivne (ROA)
Gunawan et al. (2022)	Sisuanalüüs	Varade maht, kapitaliseeritus, turupositsioon	GRI-põhine skoor (majanduslikud, keskkondlikud, sotsiaalsed näitajad)	Positiivne
Doğan & Kevser (2021)	Sisuanalüüs, korrelatsioon- ja regressioonanalüüs	ROA, ROE	GRI-põhine skoor	Negatiivne

Allikas: Autori koostatud Ielasi et al. (2023), Jan et al. (2019), Silva (2023), Gunawan et al. (2022), Doğan & Kivircik (2021), Nizam et al. (2019), Raza et al. (2024) uuringute põhjal.

Nizam et al. (2019) analüüsisid 713 panga andmeid 75-st erinevast riigist ajaperioodil 2013-2015, et uurida sotsiaalste ja keskkonnanalaste jätkusuutlikkuse tegevuste mõju finantstulemusikkusele. Töö metoodikaks oli neil regressioonanalüüs, kus jätkusuutlikkuse mõõtmine toimus MSCI ESG andmestiku põhjal. Uuritavateks finantsnäitajateks valisid nad

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

ROE, netotulu, laenu ja hoiuste kasvu. Uuringu tulemused näitasid, et finantsteenuste kättesaadavus ja keskkonnateemaline rahastamine mõjusid positiivselt ROE-le, eriti väiksemate pankade puhul.

Raza et al. (2024) uurisid Araabia Ühendemiraatide pankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi mõju finantstulemustele aastatel 2002-2022, kasutades ARDL ja PMG regressioonimudeleid. Jätkusuutlikkust mõõdeti kolmes dimensioonis – majanduslik, keskkondlik ja sotsiaalne. Andmed saadi *World Banki* andmebaasist. Uuritavates finantsnäitajateks olid ROA ja ROE. Uuringu tulemustena tõid nad välja, et kõik kolm jätkusuutlikkuse dimensiooni avaldasid positiivset ja statistiliselt olulist mõju pankade finantstulemuslikkusele.

Ielasi et al. (2023) arendasid välja BESGI indeksi, mille kaudu hinnati 246 Euroopa panga jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti. Uurimismeetodiks valisid nad mitmemõõtmelise näitajate sünteesi (MSI) ja poollineaarse regressioonanalüüsi. Finantsnäitajatenäitajateks kasutati varade mahtu, kapitaliseeritust, riskimäärasid ja laenude osakaalu varadest. Tulemused näitasid, et kõrgema BESGI skooriga pangad olid suuremad, paremini kapitaliseeritud ja väiksema riskiga.

Jan et al. (2019) uurisid Pakistani kommertspankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi mõju finantstulemuslikkusele. Vaatlusperiood oli 2012-2017 ning analüüsi tegemiseks kasutati paneelandmete regressioonanalüüsi ja põhiliste komponentide analüüsi (PCA). Jätkusuutlikkust mõõdeti GRI näitajate alusel ning arendati välja islamipõhine jätkusuutlikkuse indeks. Uuritavateks finantsnäitajateks valisid nad keskmise varade tootluse (ROAA), keskmise omakapitali tootluse (ROAE) ning Tobin Q. Uuringu tulemustena tõid nad välja, et jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi mõju oli positiivne ROAA-le ja ROAE-le, kuid negatiivne Tobin Q suhtes.

Silva (2023) uuris 56 Euroopa panga jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi mõju finantstulemuslikkusele, kasutades aastate 2012-2021 paneelandmeid. Jätkusuutlikkuse näitajate andmed võeti Refinitivi andmebaasist ning analüüsiks kasutas ta OLS regressiooni. Uuritavateks finantsnäitajateks olid valitud ROA ja ROE. Uuringu tulemused näitasid, et jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi mõju oli positiivne ROE suhtes, kuid negatiivne ROA suhtes.

Gunawan (2020) uuris 21 Indoneesia panga jätkusuutlikkuse aruandluse praktikaid aastatel 2009-2017. Uuringus kasutati sisuanalüüsi, tuginedes GRI standarditele ja rohepanganduse põhimõtetele. Finantsnäitajaid analüüsis otseselt ei kasutatud, kuid uuringu

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

tulemustes tõi Gunawan (2020) välja, et suurema varade mahu, tugevama kapitaliseerituse ja turupositsiooniga pankadel olid esitatud detailsemad jätkusuutlikkuse aruanded.

Doğan & Kevser (2021) uurisid 10 Türgi panga jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteeti aastatel 2013-2018. Metoodikaks valiti sisuanalüüs, regressioon- ja korrelatsioonanalüüs. Sisuanalüüsi aluseks võeti 40 GRI G4 näitajat. Regressioon- ja korrelatsioonanalüüsiga uuriti seost aruandluse ja finantstulemuslikkuse vahel. Finantsnäitajateks valiti ROA ja ROE. Uuringu tulemused näitasid, et jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vaheline seos on statistiliselt ebaoluline.

Varasemad teadusuuringud viitavad sellele, et enamasti on jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet ja finantstulemuslikkus pangandussektoris omavahel positiivses korrelatsioonis. Mitmed uuringud on näidanud regressioonanalüüsi põhjal, et pankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet avaldab statistiliselt olulist seost pankade finantstulemuslikkusele. Samas on leitud, et mõju ulatus ja suund võivad sõltuda jätkusuutlikkuse konkreetsetest komponentidest (nt keskkondlik või sotsiaalne mõõde), regioonide eripäradest ning panga suurusest ja ärimudelist. Lisaks esineb ka uuringuid, kus seos finantstulemuslikkuse ja jätkusuutlikkuse aruandluse vahel ei olnud statistiliselt oluline.

2. Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seos aastatel 2019-2023

Käesoleva bakalaureusetöö empiirilises osas kirjeldab autor töö metoodikat ning tutvustab valimit, mille alusel analüüsitakse jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seost Eestis tegutsevate pankade näitel aastatel 2019-2023. Empiirilise osa väljundiks on autori hinnang pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedile ning finantstulemuslikkuse seosele. Lisaks pakub autor välja võimaliku edasise uurimissuuna, millega võiks täiendada antud teemat tulevikus.

2.1. Andmed ja metoodika

Antud töö eesmärk on välja selgitada Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja aastate 2019-2023 finantstulemuslikkuse seos. Alapeatükk kirjeldab valimi koostamise põhimõtteid ning tutvustab metoodikat, mille alusel hinnatakse pankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti ja finantstulemuslikkust. Lisaks toob autor välja suhtarvud, millega finantstulemuslikkust pankade seas mõõdetakse.

Uuringu valimisse on kaasatud neli suuremat Eestis tegutsevat panka, kes on avalikustanud aastatel 2019-2024 majandusaasta ja 2023. aastal jätkusuutlikkuse aruannetes uuringu läbiviimiseks vajaminevad andmed. Nendeks pankadeks on Swedbank AS, SEB AS, LHV AS ja Luminor AS. Pankade valimise aluseks on põhilisteks kriteeriumiteks

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

kättesaadavad finantstulemused, kättesaadav jätkusuutlikkuse aruanne, panga suurus ja panga konkurentsivõime turul. Finantstulemuslikkust uuritakse viie aasta lõikes ning jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti 2023. aastal avaldatud jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Finantstulemuslikkuse ja jätkusuutlikkuse alaste andmete kogumiseks kasutatakse dokumendianalüüsi. Finantstulemuslikkuse analüüsimiseks kasutatakse kuue aasta andmeid (2019-2024) ning need kogutakse avalikest konsolideeritud majandusaasta aruannetest. Suhtarvude arvutamise jaoks vajaminevad andmed on toodud lisades C-H. Uuritav periood on 2019-2023, kuid 2023. aasta finantstulemused pärinevad 2024. aastal avaldatud konsolideeritud majandusaasta aruannetest, sest aruandes esitatakse ja kinnitatakse korrigeeritud eelneva aasta tulemused järgneval aastal. Swedbank AS-i ja SEB AS-i puhul kajastatakse konsolideeritud majandusaasta aruannetes ainult Eesti turu tulemusi, sest need pangad on Eestis registreeritud iseseisvad tütarettevõtted. LHV Groupi ja Luminor AS-i puhul sisaldavad nende konsolideeritud majandusaasta aruanded kogu kontserni tulemusi. Luminor AS-i tulemused sisaldavad Balti riikide (Eesti, Läti, Leedu) tulemusi ning LHV Groupi tulemused sisaldavad Ühendkuningriigi tulemusi. Finantstulemuslikkuse analüüsimiseks on autor valinud suhtarvudeks keskmise varade tootluse (ROAA), keskmise omakapitali tootluse (ROAE), puhaskasumimarginaali ja võlakordaja.

$$ROAA = \frac{\text{Puhaskasum}}{\text{Keskmised varad}} \quad (1)$$

$$ROAE = \frac{\text{Puhaskasum}}{\text{Keskmine omakapital}} \quad (2)$$

$$\text{Puhaskasumimarginaal} = \frac{\text{Puhaskasum}}{\text{Tulud}} \quad (3)$$

$$\text{Võlakordaja} = \frac{\text{Kohustised kokku}}{\text{Keskmised varad}} \quad (4)$$

Suhtarvude valik tuleneb varasemates teadusuuringutes kasutatavatest näitajatest. Finantstulemuslikkust hinnati iga suhtarvu lõikes eraldi, vaadeldes tulemuste muutust ajas ning erinevusi pankade vahel. Analüüsiperioodi 2019–2023 valik võimaldas hinnata, kas pankade finantstulemused on olnud stabiilsed, paranenud või kõikunud enne 2023. aastat, mil hinnati nende jätkusuutlikkuse aruande kvaliteeti. See andis parema tausta 2023. aasta tulemuste tõlgendamiseks. Eriline rõhk oli siiski 2023. aasta andmetel, kuna need langevad kokku jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi hindamise ajaperioodiga. Analüüsi tulemusi tõlgendades, tuleb arvestada ka võimalike piirangutega. Finantstulemuslikkuse suhtarvud võivad olla mõjutatud teistest teguritest, mis ei ole jätkusuutlikkusega seotud, näiteks

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

majanduslangused. Finantstulemuslikkuse suhtarvud ei pruugi kajastada pankade jätkusuutlikkuse strateegiate lühiajalist mõju, sest jätkusuutlikkusealaste algatuste mõju avaldub sageli pikema ajaperioodi jooksul.

Jätkusuutlikkuse aruannete analüüsimise aluseks võetakse 2023. aasta grupipõhised jätkusuutlikkuse aruanded. Tütarettevõtted (Swedbank AS, SEB AS) järgivad emaettevõtete (Swedbank Groupi, SEB Groupi) poolt koostatud jätkusuutlikkuse aruandeid ning nende aruanne on osa kogu kontserni aruandest, mille raames kajastatakse jätkusuutlikkuse põhimõtteid, strateegiaid ja eesmärgi ühtselt kogu grupi tasandil. Jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori mõõtmiseks kasutab autor Ielasi et al. (2023) poolt välja töötatud BESGI skoorimudelit. Mudel põhineb GRI aruandlusstandarditel ning koondab kokku keskkonna-, sotsiaalsed ja juhtimisalased näitajad, mille kaudu on võimalik hinnata jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteeti ja detailsust (vt. Lisa A). Alljärgnevas tabelis on toodud BESGI skoori arvutamise põhimõtted.

Tabel 2. Jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi hindamiskriteeriumid

GRI indikaatorite kirjeldavuse tase	Hinnang
GRI indikaatori kohta info puudub või ei ole piisavalt detailselt käsitletud	0
GRI indikaatori kohta on vajaminev informatsioon esitletud	1

Allikas: Autori koostatud Ielasi et al. (2023) artikli põhjal.

Ielasi et al. (2023) poolt välja töötatud BESGI mudelis on iga indikaator skaleeritud vahemikus 0 kuni 1, kus 0 tähistab info puudumist või ebapiisavalt detailset indikaatori esitust ning 1 viitab täielikule ja põhjalikule avalikustamisele. Indikaatorid koondatakse esmalt dimensioonideks ja seejärel valdkondadeks, lõplik aruande kvaliteedi skoor arvutatakse kasutades aritmeetilist keskmist. Lõplik BESGI skoor arvutatakse Multidimensionaalse Näitajate Sünteesi meetodil (MSI), mis võtab arvesse tulemuste ebaühtlust erinevates valdkondades. See tähendab, et madal tulemus ühes valdkonnas mõjutab negatiivselt ka kogu aruande kvaliteedi skoori isegi siis, kui teised valdkonnad on tugevalt esindatud. Kuigi BESGI skoor pakub süstemaatilist raamistikku jätkusuutlikkuse aruande kvantitatiivseks hindamiseks, on mudelil ka mitmeid piiranguid. Esiteks tugineb aruande kvaliteedi skoor täielikult avalikustatud teabele, mistõttu ei kajasta see tegelikku tegevust, vaid ainult seda, kui hästi ettevõtte suudab oma jätkusuutlikkusealast infot aruandes

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

esitada. Teiseks on hinnang subjektiivne, kuna hinnang, kas info on piisavalt detailne või mitte, sõltub bakalaureusetöö autori tõlgendustest.

Lisaks jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi hindamisele ja finantstulemuslikkuse analüüsile viib autor läbi poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuuküsimused on välja toodud lisades (vt. Lisa B). Autor saatis intervjuukutse e-posti teel nelja Eestis tegutseva panga jätkusuutlikkuse valdkonna juhile, millest kahe panga (Swedbank AS, LHV AS) valdkonna juhid osalesid intervjuus. Swedbank AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juhiga tehti intervjuu veebi teel ning LHV AS-i juht vastas küsimustele kirjalikult. Intervjuu eesmärk oli saada põhjalikum arusaam sellest, kuidas uuritavad pangad rakendavad ja kajastavad oma jätkusuutlikkuse strateegiaid, millised on peamised takistused jätkusuutlikkuse aruannete koostamisel ning kuidas need strateegiad mõjutavad pankade finantstulemusi ja suhteid sidusrühmadega. Lisaks on eesmärk saada detailsemat infot selle kohta, kuidas jätkusuutlikkuse põhimõtted on integreeritud pankade üldisesse äristrateegiasse, milliseid konkreetseid tooteid kasutatakse konkurentsieelise saavutamiseks. Samuti proovitakse välja selgitada, kas pangandussektoris esineb juhtumeid, kus jätkusuutlikkuse aruannetes võidakse luua tegelikkusest positiivsem kuvand. Intervjuu annab võimaluse täiendada analüüsi tulemusi. Tulemustena saadud intervjuu vastused on intervjuueeritavate subjektiivsed hinnangud, mis põhinevad nende isiklikel kogemustel.

2.2. Pankade pakutavad roheteenused

Pangad kui Euroopa majanduse rahastajad, kannavad suurt vastutust selle üle, et pakkuda kliimamuutuste leevendamiseks võimalikke lahendusi (Riim, 2023). Pangad on hakanud rohkem tähelepanu pöörama keskkonnateadlikkusele, pakkudes erinevaid roheteenuseid ja toetades selle kaudu oma kliente keskkonnasõbralikumalt käituma. Need teenused hõlmavad erinevaid laenusid, investeerimisvõimalusi ja muid finantstooteid, mille eesmärk on vähendada keskkonnamõjusid ning toetada keskkonnasõbralikke projekte. Roheteenuste kaudu suunavad pangad kapitali sellistesse sektoritesse ja projektidesse, mis aitavad kaasa kliimamuutuste vastu võitlemisele, taastuvenergia arendamisele ning ressursikasutuse tõhustamisele. Lisaks aitavad pangad roheteenuste pakkumise kaudu täita nii rahvusvahelisi jätkusuutlikkuse eesmärgi kui ka vastata klientide ja investorite nõudlusele keskkonnasõbralike toodete ja teenuste järele. Selle tulemusena on roheteenustest saanud oluline osa pankade strateegiast, mis aitab suurendada nende konkurentsivõimet ja tugevdada enda positsiooni pangandussektoris.

Swedbankis keskendutakse kõige rohkem energia ülemineku toetamisele, kliimamuutuste mõju vähendamisele ja vastutustundlike äripraktikate järgimisele.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

Swedbank pakub jätkusuutlikku põllumajanduse finantseerimist, eripakkumisi elektrisõidukitele, korteriühistu energiatõhususe laenusid, taastuenergia laenusid ning pidevalt arendatakse ka juurde uusi teenuseid. Swedbanki jätkusuutlikkuse valdkonnajuht juhtis tähelepanu sellele, et nende jätkusuutlikkuse põhimõtetele vastavad finantsteenused ja tooted, näiteks rohelised äri-laenud, on loodud spetsiaalselt selleks, et suunata ärikliendi portfelli konkurentsivõimeliste ja kliimasäästlike lahenduste poole. Selline lähenemine aitab vältida “luhtunud varade (*standard assets*)” teket ning toetab kliendi üleminekut madalama süsinikuheitega majandusele. Samuti teeb Swedbank koostööd erinevate ettevõtetega, näiteks eAgronomiga, et efektiivsemalt võidelda kliimamuutustega. Lisaks muudele roheteenustele pakub Swedbank ka laenusid uusmetsastamiseks. (Swedbank, 2023)

Luminor keskendub kõige rohkem keskkonnasäästlike eluasemelaenude mahu kasvutamisele, soovides aastaks 2027 saavutada, et vähemalt 30% nende eluasemelaenuportfelli koosneks EPC A-klassi või kõrgema energiatõhususega kinnisvarast. Luminori roheteenuste hulka kuuluvad energiasäästlikkuse laenud koduomanikele, autolaenud elektri- ja hübriidautode soetamiseks Eestis, Lätis ja Leedus, ning jätkusuutlikud II ja III samba pensionifondid, mis investeerivad keskkonnasõbralikkusesse. Lisaks pakub Luminor investeerimistooteid, mille fookuses on kõrge jätkusuutlikkusreiting, ning rahastab taastuenergia ja energiatõhusa kinnisvara projekte. Luminor toetab kliente ka kliimariskide hindamise ja heitkoguste mõõtmise tööriistadega ning korraldab jätkusuutlikkuse teemalisi seminare, et aidata klientidel paremini toime tulla üleminekuga vähese CO₂-heitega majandusele. (Luminor, 2024)

LHV peamine eesmärk on avaldada reaalselt mõju oma jätkusuutlikkuse strateegiate kaudu. Ressursid suunatakse jätkusuutlikkuse probleemide lahendamisele. LHV pakkus Eestis esimesena A-energiaklassiga kodude soetamiseks mõeldud rohelist kodulaenu. Lisaks pakub LHV keskkonnasäästlike autode ostmiseks rohelist liisingut. LHV-s saab taotleda ka rohelist järelmaksu, näiteks päikesepaneelide soetamisel. (LHV, 2023)

SEB on enda peamiseks eesmärgiks seadnud kiirendada üleminekut rohelisele majandusele, vähendades kokkupuudet fossiilkütustega ja suurendades oma positiivset keskkonnamõju. SEB roheteenuste hulka kuuluvad roheline liising, roheline laen, roheline mikrolaen ettevõttele, roheline kodulaen, päikesepaneelide laen, keskkonnasõbralik pangakaart (ISIC), mobiilirakendus “MinuJalajälg”. Mobiilirakenduses saab lihtsaid ideid selle kohta, kuidas süsiniku jalajälge vähendada. Keskkonnasõbralik ISIC pangakaart on Eesti esimene keskkonnasõbralik pangakaart, mis on tehtud maisist ning selle tegemisel säästetakse aastas kokku umbes 230 kilogrammi plastikut. (SEB, n.d.)

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

Eestis tegutsevad pangad pakuvad mitmeid roheteenuseid, et kiirendada üleminekut rohemajandusele. Peamised Eesti pankade pakutavateks roheteenusteks on rohelised kodu- ja äri-laenud, liisingud ja investeerimistooted, mis aitavad klientidel toetada taastuvenergia kasutuselevõttu, energiatõhusust ning vähendada CO₂ teket. Roheteenused on suur osa pankade ärimudelist ning see suurendab nende konkurentsivõimet pangandussektoris.

2.3. Pankade jätkusuutlikkuse aruannete sisuanalüüs

Jätkusuutlikkuse aruandeid analüüsid sai töö autor kinnitust, et Eestis tegutsevad pangad lähtuvad enda jätkusuutlikkuse aruandeid koostades aruandlusraamistikest, mis tagavad info võrreldavuse, läbipaistvuse ja vastavuse regulatiivsetele nõuetele. Kõik analüüsitavad pangad (SEB, Swedbank, Luminor ja LHV) viitavad enda aruannetes GRI standarditele, mille eesmärk on edendada detailset jätkusuutlikkuse info kajastamist. SEB ja Swedbank järgivad lisaks GRI-le ka TCFD (*Task Force on Climate-related Financial Disclosures*) põhimõtteid, mis aitavad hinnata kliimaseisundiliseid riske ning nende mõju panga finantspositsioonile. Luminor ja SEB toovad oma aruannetes esile ka ESRS põhimõtete järgimist.

Kõik neli panka on välja toonud enda keskkonnameetmed ja eesmärgid, millega proovitakse keskkonnasäästlikumad olla. Kasvuhoonegaasid on pankadel hästi raporteeritud, kajastatakse otseseid (*Scope 1*), kaudseid (*Scope 2*) ning osaliselt ka muid kaudseid (*Scope 3*) heitkoguseid. Lisaks mainitakse ka põhjalikult taastuvenergia kasutamist ettevõttes. Pangad on sidunud ennast Pariisi kliimaleppega, mis näeb ette, et hiljemalt aastaks 2050 on saavutatud kliimaneutraalsus, ehk see tähendab suures mahus keskkonnakahjulike tegurite vähendamist. Swedbank ja Luminor rõhutavad, et saavutatakse kindlasti aastaks 2050 kliimaneutraalsus kõikides valdkondades. SEB soovib saavutada neto-null portfelli enne aastat 2050, eesmärgiga 2040 oma fondide portfelli osas. LHV aruandes viidatakse kliimaneutraalsusele pigem nõrgemalt kui teistes pankades, kuid pikaajaliselt kinnitatakse kliimaeesmärgi täitmist. Luminori plaani kohaselt vähendatakse 2025. aastaks heitkoguseid töötaja kohta 50% võrreldes 2021. aastaga. Swedbanki eesmärgiks on vähendada otseseid heitkoguseid 60% võrra 2030. aastaks võrreldes 2019. aasta tasemega. SEB on väitnud, et nende eesmärk on vähendada SEB energia portfellis fossiilkütusega seotud krediidiriski 45-60% võrra aastaks 2030, võrreldes 2019. aasta baasväärtusega. 2023. aasta lõpuks oli fossiilkütuste krediidikokkupuude vähenenud 39% võrra võrreldes 2019. aasta lõpu seisuga, mis on kooskõlas 2030. aasta eesmärgiga. LHV ei ole 2023. aasta aruandes esitanud konkreetseid ja mõõdetavaid heitkoguste vähendamise eesmäärke ning neil puuduvad

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

vähendamise kohta andmed. Samuti puuduvad mõõdetavad vaheeesmärgid, mis on teistel uuritavatel pankadel aruandes välja toodud.

Kolm panka (Swedbank, SEB, Luminor) viitavad otseselt *Science Based Targets initiative* (SBTi) raamistikule ja globaalsele 1,5 °C soojenemispiirile. Swedbank rõhutab, et nende kliimaeesmärgid on kooskõlas SBTi põhimõtetega ning need hõlmavad kogu krediidi- ja investeerimisportfelli. Luminor esitas enda kliimaeesmärgid 2023. aasta lõpus valideerimiseks SBTi raamistikus. Need eesmärgid hõlmavad nii tegevuskulude (*Scope 1* ja *2*) kui ka finantseeritud tegevuste (*Scope 3*) emissioonide vähendamist. Luminori eesmärgid põhinevad 1,5 °C globaalse soojenemise stsenaariumil ning katavad kogu panga põhitegevuse ja krediidiportfelli. SEB lähtub samuti enda investeringute ja laenuportfelli suunamisel SBTi põhimõtetest ning kliimasäästlike fondide juhtimisest. LHV aruandes ei ole mainitud SBTi raamistikku, kuid viidatakse üldiselt kliimastrateegia ja ESG eesmärkide arendamisele. Samuti ei ole mainitud kliimaga seotud finantsriskide kvantitatiivset hindamist ega seotud investeerimis- või laenustrateegiate kohandamist SBTi raamistikus.

Tänapäeval on toimunud kiire areng rohelisel finantseerimisel ja rohetegevuse rahastamisel. Kõikide pankade aruannetes mainitakse rohetegevuste, taastuvenergia ja energiatõhusate kinnisvaraprojektide rahastamise kasvu. SEB ja Swedbank on aktiivsed roheliste võlakirjade emiteerijad ning neil on olemas kestliku rahastuse raamistikud. SEB on osalenud ka globaalsel kapitaliturul aktiivse nõustajana, aidates teistel ettevõtetel luua kestliku finantseerimise raamistikke ja emiteerida võlakirju. Swedbankil on oma jätkusuutlikkuse rahastamise raamistik, mille kaudu on võimalik emiteerida rohelisi, sotsiaalseid ja kestlikke võlakirju, mis toetavad ÜRO kestliku arengu eesmäärke. Võlakirjadest saadud tulu kasutatakse taastuvenergia, energiatõhusate hoonete, rohelise transpordi ning sotsiaalse mõju rahastamiseks. Mõlemad pangad avaldavad ka aastaseid mõjuaruandeid, mis võimaldavad investoritel hinnata projektide mõju. Luminor on seadnud eesmärgiks suurendada rohelaenude ja EPC A-klassi kinnisvaraportfelli mahtu. Aastaks 2027 soovitakse suurendada EPC A või kõrgema kinnisvara osakaalu kogu hüpoteekportfellist vähemalt 30%-ni. Aastal 2024 keskendutakse suures mahus uute A-klassi ja kõrgema energiatõhususega kinnisvaraprojektide finantseerimisele. Lisaks integreeritakse keskkonna- ja jätkusuutlikkuseeesmärgid laenupoliitikasse ja otsustusprotsessi. LHV eristub teistest pankadest oma rohetegevuses eelkõige läbi spetsiifiliste rohetoodete pakkumise, näiteks roheline kodulaen A-energiaklassi elamute jaoks, roheline liising nullheitmega sõidukitele ning roheline järeelmaks päikesepaneelide ja teiste rohetehnoloogiate soetamiseks. Erinevalt SEB-st, Swedbankist ja Luminorist ei ole LHV määratlenud oma roheportfelli

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

kasvuesmärke, ega esita kvantitatiivseid andmeid finantseeritud rohetegevuste mahu kohta. Samuti puuduvad mõõdetavad sihtarvud rohelaenude osakaalu või kliimamõju vähendamise kohta. Sellest tulenevalt jääb LHV roherahastamise lähenemine pigem tootepõhiseks ja üldsõnaliseks, ilma strateegilise raamistikuta, mis seoks selle kliimaeesmärkide või EL taksonoomia kriteeriumidega.

Kõik pangad näevad ühiselt olulisena töötajate heaolu ja tööõiguste austamist. Pakutakse paindlikke töötingimusi (hübriidtöö võimalusi), pööratakse tähelepanu tööjõu mitmekesisusele ja kaasatusele, et vältida diskrimineerimist ja tagada võrdne kohtlemine kõigi suhtes. Pidevalt arendatakse oma töötajaid, näiteks pakkudes sisekoolitusi. Kõikides pankades viiakse läbi igal aastal töötajate rahulolu uuringuid, mis aitab parandada töökeskkonda.

SEB ja Swedbank on oma sotsiaalsete eesmärkide seadmisel ja elluviimisel kõige mõõdetavamad. Mõlemad pangad on kehtestanud konkreetsed ja kvantitatiivselt jälgitavad sihid tööjõu mitmekesisuse ja soolise tasakaalu parandamiseks juhtimistasandil. Näiteks seab Swedbank eesmärgiks saavutada juhtkonnas 40/60 sooline tasakaal ja seob selle mõõdikud strateegiliste tulemusnäitajatega (KPI-dega). SEB panustab tööjõu mitmekesisuse edendamisse ning rakendab kohustuslikke koolitusi, et tõsta töötajate teadlikkust, näiteks võrdõiguslikkuse tagamisest ja diskrimineerimise vältimisest. Luminor on seadnud konkreetsed sihid, näiteks soovetakse saavutada 2026. aastaks vähemalt 40% naiste osakaal nõukogu liikmete hulgas ja mõõdab töötajate rahuolu *Employee Net Promoter Score* (eNPS) kaudu. Luminor seab eesmärgid sarnaselt enda keskkonnaalastest eesmärkidest, aluseks võetakse ÜRO kestliku arengu eesmärgid. Võrreldes SEB ja Swedbankiga, ei ole andmed Luminoris kvantitatiivselt nii põhjalikult kajastatud. LHV-s mainitakse samuti töötajate heaolu ja arendamist. Erinevalt SEB-st, Swedbankist ja Luminorist, kes esitavad oma sotsiaalse tegevuse strateegilise raamistikuna koos mõõdetavate eesmärkidega, keskendub LHV rohkem praktilisele ühiskondlikule panustamisele. LHV on oluline toetaja Eesti spordi-, kultuuri- ja haridusvaldkonnas, olles koostööpartner näiteks Eesti Jalgpalli Liidule ja paljudele noorte arengut toetavatele algatustele.

SEB ja Swedbank on oma juhtimissüsteemid üles ehitanud nii, et jätkusuutlikkuse teemad oleksid otsustusprotsessides selgelt arvesse võetud. Mõlemas pangas on loodud eraldi jätkusuutlikkuse juhtimiskomiteed juhatuse või nõukogu tasandil ning eesmärgid on seotud juhtkonna tasustamisega. See tähendab, et kui pangad jätkusuutlikkuse eesmäärke ei saavutata, mõjutab see ka juhtide tasu. Lisaks on mõlemal pangal tugevad korruptsioonivastased reeglid

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

ning hästi välja töötatud ESG riskide hindamise süsteemid, mis vastavad rahvusvahelistele standarditele nagu TCFD ja Basel III.

Luminor on samuti loonud struktuurid, mille kaudu juhtida jätkusuutlikkust, kuid jääb selles osas tagasihoidlikumaks. Pangas ei ole eraldi jätkusuutlikkuse komiteed juhatuse või nõukogu juures. Eesmärgid on osa üldisest strateegiast, kuid need ei ole seotud juhtkonna tasustamisega ega individuaalsete tulemusmõõdikutega. Riskijuhtimises käsitletakse jätkusuutlikkuse teemasid küll, kuid detailsed arvulised analüüsid ja põhjalikud aruanded, nagu SEB-l ja Swedbankil, veel puuduvad. Samas on Luminor hakanud oma jätkusuutlikkuse juhtimist arendama kooskõlas Euroopa Liidu uute nõuetega (nt CSRD ja ESRS).

LHV puhul on jätkusuutlikkuse teemade käsitlemine juhtimises alles arengufaasis. Kuigi jätkusuutlikkus on osa ettevõtte üldisest strateegiast, puudub samuti eraldi komitee ning eesmärgid ei ole seotud juhtkonna tasustamise, ega ametlike tulemusmõõdikutega. Positiivsena võib märkida, et LHV 2023. aasta aruandes kirjeldatakse, kuidas jätkusuutlikkuse alaseid riske arvestatakse laenu- ja investeerimisotsustes. Siiski ei ole riskide juhtimine veel nii süstemaatiline ega põhjalikult analüüsitud kui SEB-l või Swedbankil. Korruptsioonivastased meetmed on olemas, kuid nende kirjeldus on pigem vähedetailne.

Aruannete sisuanalüüsi põhjal on kõige tugevamad ja korrapärasemad jätkusuutlikkuse aruanded koostanud SEB Group ja Swedbank Group. Mõlema panga aruanded on detailsed, eesmärgid on kvantitatiivselt määratletud ning jätkusuutlikkuse teemad on süstemaatiliselt integreeritud juhtkonna otsustusprotsessidesse ja tasustamissüsteemidesse. Samuti on põhjalikult kirjeldatud jätkusuutlikkuse alaste riskide hindamist ja juhtimist. Luminor liigub samas suunas, kuid aruande detailsus ja eesmärkide kvantitatiivne määratlemine on tagasihoidlikum. Puuduvad eraldi juhtkonnatasandi jätkusuutlikkuse struktuurid ja riskianalüüs on üldisem. LHV käsitleb jätkusuutlikkuse teemasid pigem üldiselt, kuigi jätkusuutlikkuse alased riskid on integreeritud riskijuhtimisse ja pank panustab aktiivselt Eesti ühiskonda läbi spordi ja kultuuri toetamise, puuduvad selgelt määratletud kvantitatiivsed jätkusuutlikkuse eesmärgid ning süsteemne juhtimisraamistik jätkusuutlikkuse teemade jaoks. Kindlasti tuleb ka mainida, et SEB, Swedbanki ja Luminori on suuremad pangad ehk on neil palju rohkem ressursi panustada jätkusuutlikkuse arendamisesse ning aruannete detailseks ülesehitamiseks. LHV on kiiresti arenev ning nende aruanne näitab palju pühendumust kestlikuma ühiskonna poole ning peegeldab kiiret arengut ja kohanemist selles valdkonnas.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

2.4. Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seose analüüs

Käesolevas bakalaureusetöö alapeatükis analüüsib autor nelja Eestis tegutseva panga jätkusuutlikkuse aruannete detailsust ning analüüsitakse pankade finantstulemuslikkust aastatel 2019-2023. Jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi hindamiseks kasutab autor BESGI skoorimudelit, mis põhineb GRI standarditel ning see võimaldab kõikide uuritavate pankade aruandeid võrrelda võrdselt. Peale jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori analüüsimist viib autor läbi finantstulemuslikkuse analüüsimise kasutades eelnevalt välja toodud suhtarve.

Mida rohkem aastaid möödub, seda olulisemaks on muutunud jätkusuutlikkuse aruande arendamine ja kohandamine vastavalt aruandlusraamistikele ning seda kinnitab ka ElAlfy & Weber (2019) artikkel. Ühiskond tervikuna ootab pankadelt rohkem läbipaistvust ja vastutustundlikkust. Selle tagajärjel on pangad hakanud rohkem ressursse suunama jätkusuutlikkuse aruande koostamisele, mõjude mõõtmisele ning muudele näitajatele, mis tagavad aruannete läbipaistvuse ja detailsuse. Samal ajal on muutunud oluliseks küsimuseks, kas ja mil määral üldse aruanne peegeldab esitatud jätkusuutlikkuse teabe tegelikke tulemusi ning kas jätkusuutlikkuse olemasolu mõjutab ka pankade finantstulemuslikkust. Järgnevad tabelid annavad ülevaate pankade jätkusuutlikkuse aruannete erinevate dimensioonide indikaatorite skoorid, mis näitavad aruande kvaliteeti.

Tabel 3

Pankade keskkonnadimensiooni indikaatorite skoorid aastal 2023.

Indikaator	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
Energiatarbimine töötajata kohta	1	0	1	1
Paberikulu töötaja kohta	1	0	1	0
Taastuenergia osakaal	1	1	1	1
Otsesed heitkogused töötaja kohta	1	1	1	1
Kaudsed heitkogused töötaja kohta	1	1	1	1
Jäätmekogus töötaja kohta	1	0	1	0
Keskkonnajuhtimismeeskonna olemasolu	1	1	1	1
Dimensiooni keskmine skoor	1	0,57	1	0,71

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

Allikas: Autori koostatud Swedbank Group (2023), LHV Group (2023), SEB Group (2023), Luminor Group (2023) jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Keskkonnadimensiooni indikaatorite võrdlusest on näha, et LHV ja Luminor jäävad mitmes keskkonnaalases indikaatoris alla Swedbankile ja SEB-le. LHV ei avalikusta andmeid energiatarbimise ja paberikulu kohta töötaja kohta (kuigi on olemas kogu energiakulu ja töötajate arv) ning seetõttu ei ole võimalik infot ühtsel tasandil võrrelda, ega lugeda indikaatorit piisavaks. Samuti puudub teave jäätmekoguste kohta töötaja kohta. Samasugused puudujäägid esinevad ka Luminori puhul, kus puudub teave paberikulu ja jäätmekoguse kohta (töötaja kohta). Kuigi Luminor esitab ülejäänud keskkonna indikaatorid piisava detailsusega, jääb nende aruanne osaliselt puudulikuks andmete kajastamise osas.

Swedbank ja SEB kajastavad kõiki vaadeldud keskkonnaalased indikaatorid, sealhulgas energiatarbimise ja jäätmekäitluse andmeid, töötaja kohta. Lisaks on nende aruannetes esitatud andmed CO₂ heitkoguse (FTE kohta), energiatarbimise (kWh/FTE) ning jäätmekoguste (nt kg või tonni töötaja kohta) lõikes, mis näitab kvantitatiivsete andmete täpsust ja võrreldavat esitlust vastavalt skoori arvutamise kriteeriumitele.

LHV ja Luminor jäävad seega keskkonnadimensioonide indikaatorite läbipaistvuse ja kvantitatiivsete keskkonnaandmete kogumise ning esitamise poolest maha. Sellised puudujäägid võivad viidata piiratud keskkonnajuhtimise võimekusele ja nõrgemale keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamisele. Samuti võivad need alandada pankade usaldusväarsust sidusrühmade silmis ning see mõjutab negatiivselt BESGI skoori keskkonnadimensiooni tulemust. Kvantitatiivse ja võrreldava info kättesaadavus on jätkusuutlikkuse hindamisel võtmetähtsusega.

Tabel 4

Pankade sotsiaaldimensiooni indikaatorite skoorid aastal 2023.

Indikaator	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
Töötajate voolavus	1	1	1	1
Sooline palgalõhe	1	1	1	1
Juhi / keskmise töötaja palgasuhe	1	0	1	0
Töötajate rahulolu-uuringud ja sagedus	1	1	1	1

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Naiste/meeste osakaal edutamisel	1	0	1	0
Kogukonnale jaotatud majanduslik väärtus	1	1	1	1
Panused kohalikku kogukonda	1	1	1	1
Tarnijate kvaliteet	1	0	1	1
Dimensiooni keskmine skoor	1	0,63	1	0,75

Allikas: Autori koostatud Swedbank Group (2023), LHV Group (2023), SEB Group (2023), Luminor Group (2023) jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Sotsiaaldimensiooni indikaatorite analüüsist selgub, et LHV ja osaliselt ka Luminor jäävad mitmes olulises indikaatoris kajastamises alla Swedbankile ja SEB-le. Mõlemal pangal puudub aruannetes info juhi ja keskmise töötaja palgasuhte kohta. Luminor esitab kvantitatiivse info edutamiste koguarvu kohta, kuid puudub soopõhine jaotus, mistõttu ei ole võimalik hinnata naiste ja meeste osakaalu ametikõrgenduste lõikes ning see ei vasta jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori määramise kriteeriumile. LHV puhul puudub edutamiste kohta samuti kvantitatiivne ja soopõhine teave. Lisaks ei käsitle LHV tarnijate kvaliteedi kriteeriume, samas kui see aspekt on kajastatud teiste pankade aruannetes. Luminori puhul on tarnijate kvaliteedi kohta esitatud sisuline ja struktureeritud info ning viited jätkusuutlikkuse hindamismeetmetele ja hankepõhimõtetele, mistõttu see indikaator väärib skoori 1.

Need puudujäägid võivad viidata sellele, et LHV ja Luminor ei rakenda sotsiaalse vastutuse ja võrdsuse põhimõtteid sama põhjalikult kui Swedbank ja SEB. See mõjutab nende BESGI skoori negatiivselt ning jätab mulje nõrgemast pühendumusest sotsiaalse jätkusuutlikkuse tagamisele, mis omakorda võib avaldada kaudset mõju panga mainele ja konkurentsivõimele pangandussektoris. Swedbank ja SEB on kõik sotsiaaldimensiooni indikaatorid esitanud piisavalt täpselt ning nende aruanne näitab kõrget pühendumust sotsiaalse heaolu tagamisel.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Tabel 5

Pankade juhtimisdimensiooni indikaatorite skoorid aastal 2023

Indikaator	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
Huvide konfliktid, korruptsioon, rikkumiste avalikustamine	1	1	1	1
Sidusrühmade kaasamine	1	1	1	1
ESG riskide kajastamine Basel III aruandluses	1	0	1	0
Naiste osakaal juhatuses	1	1	1	1
ESG vastutus juhtkonnas	1	1	1	1
Sõltumatud juhid juhatuses	1	1	1	1
Juhatuse koosolekutel osalemise määr	1	0	1	0
Rohe- ja sotsiaallaenude osakaal	1	1	1	1
Mittetoimivate laenude osakaal	1	1	1	1
Välistamispoliitika laenamises	1	0	1	1
ESG/eetiliste fondide osakaal	1	1	1	1
Rohe-/sotsiaal-/jätkusuutlikkuse võlakirjad	1	1	1	1
Kohaliku mõjuga taristu investeeringud	0	0	1	0
Välistamispoliitika investeeringutes	1	0	1	1
Dimensiooni keskmine skoor	0,93	0,64	1	0,78

Märkus: Juhtimisdimensiooni analüüsi tabelisse on lisatud sisse finantsseerimis- ja investeerimisdimensiooni indikaatorid.

Allikas: Autori koostatud Swedbank Group (2023), LHV Group (2023), SEB Group (2023), Luminor Group (2023) jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Juhtimisdimensiooni indikaatorite analüüsi tulemustest on näha, et SEB jätkusuutlikkuse aruanne on kõige põhjalikumalt ja detailsemalt koostatud. Kõik juhtimisdimensioonide indikaatorid on esitatud piisava täpsusega, mis tähendab, et nende kogu juhtimisdimensioon saavutab skooriks 1.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Swedbanki puhul on 14 indikaatorist piisava täpsusega esitatud 13 indikaatorit. Ainus indikaator, mis sai skooriks 0, on kohaliku mõjuga taristu investeeringud. Nende aruandes ei ole konkreetselt räägitud sellistest investeeringutest, millel oleks konkreetne mõju kogukonnale. Ülejäänud indikaatorid olid põhjalikult ja vastavalt kriteeriumitele esitatud ehk ülejäänud indikaatorite skoorid saavutasid tulemuseks 1.

Luminori aruandes ei vastanud kolm indikaatorit hindamiskriteeriumitele. Aruandes ei kajastata ESG riske seotuna Basel III aruandlusega ning lisaks puudub ka kvantitatiivne info juhatuse koosolekutel osalemise määra kohta. Samuti puudub info kohaliku mõjuga taristu investeeringute kohta. Luminori puhul on siiski väga positiivne märk see, et põhjalikult on ära kajastatud välistamispoliitika nii laenamises kui ka investeeringutes, mille alusel välditakse näiteks fossiilkütuste sektorit.

LHV esitas 14 juhtimisdimensiooni indikaatorist 10. Aruandes ei ole sarnaselt Luminorile kajastatud ESG riske seotuna Basel III aruandlusega ning seetõttu puudub sidusrühmadel ülevaade sellest, kuidas pank hindab keskkonna- või sotsiaalseid riske erinevate otsuste tegemisel. Lisaks puudub LHV aruandest info juhatuse koosolekute osalemise määra kohta, mida ei ole üldse kajastatud. Aruandes puudub info kohaliku mõjuga investeeringute kohta. LHV on uuritavate pankade seast ainus pank, kes ei ole aruandes jaganud infot välistamispoliitikat laenudes ega investeeringutes ning seetõttu ei ole sidusrühmadel võimalik saada ülevaadet selle kohta, milliseid tegevusvaldkonnad või sektorid LHV enda finantseerimises välistaks.

Tabel 6

Pankade keskkonna-, sotsiaal-, juhtimisdimensioonide keskmised skoorid aastal 2023

Dimensioon	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
Keskkond	1	0,57	1	0,71
Sotsiaal	1	0,63	1	0,75
Juhtimine	0,93	0,64	1	0,78
Skoor kokku (keskmise)	0,98	0,61	1	0,74

Allikas: Autori koostatud Swedbank Group (2023), LHV Group (2023), SEB Group (2023), Luminor Group (2023) jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Indikaatoreid oli keskkonnadimensioonis kokku 7, sotsiaaldimensioonis kokku 8 ning juhtimisdimensioonis kokku 14. Kokku oli indikaatoreid 29. Eesti tegutsevate pankade

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

BESGI skoori aritmeetilise keskmise leidmiseks oli esmalt vaja iga dimensiooni aritmeetiline keskmine leida. Ülaltoodud tabelis on välja toodud kõikide Eestis tegutsevate pankade keskkonna-, sotsiaalse- ja juhtimisdimensioonide keskmised skoorid ning selle põhjal on arvutatud keskmine BESGI skoor.

SEB 2023. aasta jätkusuutlikkuse aruanne oli uuritavate pankade seast kõige tugevam, aruandes olid kajastatud kõik BESGI skoorimudeli indikaatorid keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisdimensioonides vastavalt BESGI skoorimudeli hindamiskriteeriumitele. See näitab, et nende aruanne on väga tugev ning põhjalikult läbi mõeldud ning kooskõlas GRI standarditega.

Swedbanki keskmine skoor on 0,98 ning aruandest puudus ainult 1 indikaator, kohaliku mõjuga taristu investeeringud. Ülejäänud indikaatorid olid vastavalt BESGI skoorimudeli hindamiskriteeriumitele esitatud. See viitab sellele, et nende jätkusuutlikkuse aruanne on samuti väga tugev.

Luminor saavutab skooriks 0,74, olles seeläbi tugevam kui LHV (skoor 0,61), kuid siiski jäädes maha SEB-st ja Swedbankist. Luminori tulemused viitavad sellele, et pank pöörab suhteliselt rohkem tähelepanu juhtimisdimensioonile (skoor 0,78), kajastades selles dimensioonis põhjalikult ja kvantitatiivselt teavet, näiteks laenude ja investeeringute suhtes. Samas esineb Luminoril olulisi puudujääke keskkonnadimensioonis, näiteks ei raporteeri Luminor paberikulu ega jäätmekäitluse kohta töötaja kohta ning juhtimisdimensioonist puudub ESG riskide kajastamine Basel III aruandluses.

LHV jätkusuutlikkuse skoor (0,61) on madalam kui teistel uuritavatel pankadel, mis viitab sellele, et jätkusuutlikkuse integreerimine panga äristrateegiasse ja aruannetesse on varasemas arenguetapis võrreldes teiste pankadega. Eriti madala skoori saab LHV keskkonnadimensioonis (0,57), kuna puuduvad kvantitatiivsed andmed energiatarbimise ja paberikulu kohta töötaja kohta ning jäätmete haldamise kohta. Lisaks jääb nõrgemaks juhtimisdimensioon, puudub ESG riskide kajastamine Basel III raamistiku raames, ei ole avaldatud juhatuse koosolekute osalemise määra ning samuti on puudulik välistamispoliitika laenude ja investeeringute valdkonnas.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Tabel 7

Pankade keskmine varade tootlus (%) 2019-2023 aastate lõikes.

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	1,76	0,89	1,50	0,39
2020	1,26	0,80	1,17	0,23
2021	1,14	0,88	1,25	0,56
2022	0,99	1,00	1,40	0,85
2023	3,14	1,98	2,68	1,26

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

Aastatel 2019–2023 oli kõigi uuritud pankade ROAA kõrgeim 2023. aastal, peegeldades tugevat kasumlikkuse kasvu pangandussektoris. Kõrgeima ROAA saavutas Swedbank tulemusega 3,14%, kellele järgnesid SEB rulemusega 2,68% ja LHV tulemusega 1,98%. Luminori ROAA oli kõige madalam pankade seas. Swedbanki ROAA järsk tõus oli kooskõlas kasumi kolmekordistumisega (vt. Lisa E) ning tulenes suuresti intressitulude kasvust ja kulude suhtelisest stabiilsusest. Swedbanki 2024. aasta aruandes on rõhutatud kulutõhusust ja tugevat kapitaliseeritust kui jätkusuutliku kasumlikkuse aluseid.

SEB on hoidnud stabiilset kasumlikkust läbi aastate ning suutis samuti 2023. aastal efektiivselt reageerida muutunud intressimääradele. SEB 2024 majandusaasta aruandes märgitakse, et madal viivislaenu osakaal ja konservatiivne laenuportfelli juhtimine on olnud võtmetegurid kõrge tootluse säilitamisel.

LHV puhul on ROAA kasvanud mõõdukamalt ning saavutas 2023. aastal kõrgeima taseme, 1,98%. Aruande kohaselt mõjutas kasvu tugevalt laenuportfelli suurenemine (sh Ühendkuningriikides), millele lisandus digitaalsete kanalite ja makselahenduste arendamine. Siiski, arvestades ulatuslikke laienemisinvesteeringuid, ei kajastunud kasumlikkus ROAA-s koheselt, vaid paranes alles 2023. aastal.

Luminori ROAA oli kogu perioodi lõikes madalaim, eriti aastatel 2019–2020, mil tootlus jäi alla 0,4%. See oli seotud kõrgete tegevuskulude ja laenumahu kasvuga. Alates 2021. aastast on aga toimunud paranemine, 2023. aastal tõusis ROAA 1,26%-ni. Luminori 2024 majandusaasta aruandes mainitakse, et kuigi netointressitulu vähenes, aitas kasumit

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

tõsta krediitkahjude vähenemine ja kulude kontroll, sealhulgas konsultatsioonikulude vähendamine.

Tabel 8

Pankade keskmine omakapitali tootlus (%) 2019-2023 aastate lõikes.

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	11,72	13,15	9,67	3,31
2020	10,79	16,23	8,34	1,99
2021	10,82	18,57	9,28	4,80
2022	8,68	14,59	10,65	7,87
2023	24,46	28,84	19,64	10,95

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

Aasta 2023 on olnud pankadele kõige parema keskmise omakapitali tootlusega aasta, sest siis kasvasid kõikide pankade intressitulud rohkem kui varasemalt. LHV ROAE on olnud kõikidest pankadest läbi aastate alati kõrgeim. Kõige suurem tõus oli aastal 2023, mil ROAE kasvas ligikaudu kahekordseks, 97,7%. LHV puhul selline tugev ROAE viitab väga heale kapitali kasutamise efektiivsusele ning see on ka kooskõlas kasumlikkuse, laienemise ja investeringute edukusega.

Swedbanki ROAE oli aastatel 2019-2021 stabiilne ning suurt muutust ei olnud, kuid aastal 2022 tabas suur langus. Kuigi aastal 2022 kasum kasvas, ei olnud see piisavalt samaväärne omakapitali kasvuga. Swedbankil oli aastal 2022 kõrge kapitalitase ning kasumit teeniti rohkemate omavahendite pealt, mis mõjutas nende ROAE-d negatiivselt. Lisaks maksis Swedbank tagasi TLTRO-III raames saadud 1,645 miljardi euro suuruse laenu ning seetõttu vähendas see finantsvõimendust ja investeerimisvõimalusi. Hoiuste maht vähenes 461 miljoni euro võrra ning see võib viidata sellele, et osa varadest suunati madalama marginaaliga seotud tegevustesse, mis ei andnud tugevat tootlikkust. 2023. aastal tegi ROAE suurima kasvu, sest kasum tänu intressituludele tõusis märkimisväärselt.

SEB ROAE on olnud 2019-2022 perioodil keskmiselt ligikaudu 10% juures ning see näitab läbimõeldud ja konservatiivset juhtimist, riskide maandamise strateegiat ning tõhusat

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

kulude kontrolli. Aastal 2023 on kõige kõrgem ROAE ning see on tingitud intressitulude suurest tõusust. Lisaks kinnitab see seda, et SEB tugineb jätkusuutlikule ärimudelile.

Luminori ROAE on pangandussektoris aastatel 2019-2020 väga haruldane nähtus, sest see on väga madal pangandussektori kohta. Pangandussektori kontekstis on tugev ROAE suurtel pankadel vahemikus 12-15% (Nichols, 2023). Luminor oli värskelt iseseisvunud pärast Nordea ja DNB ühendamist ning see oli suur tegur madala ROAE juures. Pangas tehti palju ümberkorraldusi ning seda võib nimetada teisisõnu ka üleminekuperioodiks. Aastaks 2021 oli olukord vähesel määral paranenud ning ROAE suudeti tuua 4,80% peale, kuid see oli endiselt madal, sest kasum oli väike. Kui kulud ei oleks olnud nii suured nagu need olid (vt. Lisa G), siis oleks ROAE olnud palju tugevam. Aastaks 2023 tegi ROAE suure kasvu tänu suurenenud kasumile. Leedu valitsus kehtestas ajutise maksu pankade teatud tuludele ning Läti valitsus võttis vastu 1. jaanuaril 2024 jõustuvad muudatused Läti ettevõtte tulumaksu seaduses (Luminor, 2023). Maksutõusude tagajärjel oli kasum väiksem ning see mõjutas negatiivselt ROEA-d.

Tabel 9

Pankade puhaskasumimarginaal (%) 2019-2023 aastate lõikes.

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	50,63	36,66	58,01	14,47
2020	48,01	38,45	50,00	10,09
2021	47,49	42,95	56,16	22,50
2022	42,60	35,39	56,02	31,83
2023	64,06	46,12	65,08	29,79

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

Puhaskasumimarginaalide võrdlus näitab, et kõige efektiivsemalt suudab oma tulusid kasumiks pöörata SEB, kelle marginaal ulatus 2023. aastal 65,08%-ni. See viitab väga heale kuluefektiivsusele ning tugevale finantsjuhtimisele.

Swedbanki marginaal on samuti läbi aastate püsinud kõrgel tasemel ning 2023. aastal oli see 64,06%, järgides tihedalt SEB tulemust.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LHV puhul on näha stabiilset marginaali paranemist, kuigi 2022. aastal esines ajutine langus, mis oli seotud suuremate tegevuskuludega, eelkõige laienemisega Suurbritannia turule.

Luminor on analüüsitud pankadest kõige madalama marginaaliga, kuigi aastatel 2019–2022 näitas see pidevat kasvu. 2023. aastal toimus marginaali langus, mille peamisteks põhjusteks olid uued maksudmäärad Lätis ja Leedus ning kõrged tegevuskulud, sealhulgas konsultatsiooniteenuste kulude järsk kasv. Madal puhaskasumimarginaal viitab sellele, et märkimisväärne osa panga tuludest kulub tegevuskulude katmiseks. Lisaks mõjutas Luminori kasumlikkust 2020. aastal negatiivselt madal intressikeskkond, laenuportfelli vähenemine ning suured erakorralised kulud seoses panga ümberkorraldamise ja iseseisva IT-infrastruktuuri ülesehitamisega.

Tabel 5

Pankade võlakordaja 2019-2023 aastate lõikes.

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	0,85	0,93	0,87	0,88
2020	0,88	0,95	0,86	0,91
2021	0,89	0,95	0,87	0,88
2022	0,83	0,93	0,87	0,89
2023	0,89	0,92	0,87	0,89

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

Pangandussektoris on võlakordaja alati kõrge, sest pangad finantseerivad valdava osa oma tegevustest hoiuste ja kohustiste kaudu. Kohustised on suur osa pankade võõrkapitalist (vt. Lisa H).

LHV on neljast pangast kõige rohkem võõrkapitalist sõltuv, nende kõrgeim võlakordaja on aastatel 2020 ja 2021, ulatudes 0.95-ni. LHV-l on olnud alati agressiivne ja riskide peale üles ehitatud strateegia ning see aitab neil kiiresti kasvada ning tugevat ROAE-d kasvatada. Kuna nende võlakordaja on nii kõrge, siis on palju suurem risk majanduslanguse korral.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Swedbank on hoidnud peaaegu stabiilset võlakordajat, mis näitab tasakaalustatud kapitalistruktuuri. Swedbanki puhul on märgatav, et ei sõltuta liigselt võõrkapitalist, kuid kasutatakse võõrkapitali efektiivselt üleüldise kasvu toetamiseks.

SEB võlakordaja on läbi aastate olnud kõige stabiilsem, ainult aastal 2020 oli 1 protsendipunktiline langus. Nagu SEB-le omane, keskendutakse stabiilsusele, madalamatele riskidele ning kasvatatakse tugevat kapitalibaasi.

Luminori võlakordaja on olnud aastate lõikes kõikuv, kuid püsib siiski keskel võrreldes teiste pankadega. Aastal 2020 oli võlakordaja kõige kõrgem, ulatudes 0,91-ni, sest see aasta oli seotud suurte võlakirjade emissioonidega ja muudatustega panga kohustistes. Aastal 2021 võlakordaja langes, sest lõpetati suures mahus enda infrastruktuuri arendamine ning sellega seoses kulud langesid.

Käesoleva bakalaureusetöö alapeatüki analüüsi tulemused viitavad sellele, et positiivne seos Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel võib eksisteerida, kuid ei ole kindel millist pidi seos toimib – kas jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoor mõjutab finantstulemuslikkust või finantstulemuslikkus mõjutab jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoori. Seose saaks kindlaks määratleda läbi regressioonanalüüsi, kuid valimi moodustanud pankade varasemate aastate jätkusuutlikkuse aruande kvaliteet ei võimaldaks saada väga täpset analüüsi tulemust, sest aruannetest puuduvad suures osas vajaminevad andmed. Näiteks ei ole olemas Luminor Grupi 2019. aasta eraldiseisvat jätkusuutlikkuse aruannet. Esimene ametlik jätkusuutlikkuse aruanne avaldati aastal 2021.

2.5. Analüüsi peamised tulemused ja järeldused

Käesoleva bakalaureusetöö empiirilise analüüsi tulemused viitavad võimalikule seosele pankade jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel. Kõrge jätkusuutlikkuse ehk BESGI skooriga pankadel, nagu SEB AS ja Swedbank AS, on aastatel 2021–2023 märgata stabiilsemat ja üldist kõrgemat finantstulemuslikkust võrreldes teiste analüüsitud pankadega. LHV AS ja Luminor AS BESGI skoorid olid SEB AS-i ja Swedbank AS-i BESGI skooridest märgatavalt madalamad. Samuti LHV AS-i ja Luminor AS-i finantstulemused ebastabiilsemad ja kohati madalamad kui teistel pankadel (vt. Lisa I).

Sisuanalüüsist lähtuvalt selgub, et SEB ja Swedbank käsitlevad ja kajastavad jätkusuutlikkuse alaseid strateegiad selgesti, tuginedes GRI standarditele ja erinevatele regulatsioonidele (nt Taksonoomia määrusele). Samuti seovad nad enda pakutavad roheteenused, riskijuhtimise ning üleüldise äristrateegia tugevalt jätkusuutlikkuse eesmärkidega. LHV ja Luminor esitasid strateegiate ja eesmärkide kohta teavet

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

üldisõnalisemalt ning neil puudusid suures osas mõõdetavad vaheemärgid, mis olid teistel pankadel kajastatud. Sellega näitavad SEB ja Swedbank kõrget pühendumust enda eesmärkide elluviimisel.

Jätkusuutlikkuse skoori ehk BESGI skoori ja finantstulemuslikkuse analüüsi põhjal selgus, et kõrgeim BESGI skoor on SEB AS-il, kelle skoori keskmine tulemus oli maksimaalne ehk 1. SEB finantstulemuslikkus on samuti kõrge uuritavate perioodide vältel, näiteks 2023. aastal oli panga ROAE 19,64%, ROAA 2,68% ning puhaskasumimarginaal 65,08%. Samuti jäi panga võlakordaja alla ühe, mis tähendab head finantsvõimendust. Tugev tulemus oli ka Swedbank AS-il, kelle BESGI skoor oli 0,98. Swedbanki ROAE 2023. aastal oli 24,46% ja ROAA 3,14%, mis selgitab nende tugevat kapitali kasutamise tõhusust. Puhaskasumimarginaal ulatus 2023. aastal 64,06%-ni, ning võlakordaja 0,89-ni. Need tulemused viitavad võimalikule seosele BESGI skoori ja finantstulemuslikkuse vahel. Luminor AS-i BESGI skoor oli 0,70 ning finantstulemuslikkuse poolest jäi alla Swedbankile ja SEB-le. ROAE ulatus 2023. aastal 10,95%-ni, ROAA 1,26%-ni, puhaskasumimarginaal jäi alla 30% ning võlakordaja oli 0,89. LHV AS BESGI skoor oli madalaim uuritavate pankade seas, 0,61. LHV puhul on näha küll kõrget ROAE-d, ulatudes 28,84%-ni, kuid samal ajal oli panga ROAA üks madalamaid, kõigest 1,98%. Võlakordaja oli 0,92 ning puhaskasumimarginaal 46,12%, jäädes alla SEB-i ja Swedbanki näitajatele. Jätkusuutlikkuse skoori ja finantstulemuslikkuse analüüsi tulemused toetavad varasemate uuringute tulemusi. Näiteks Raza et al. (2024) leidsid samuti enda uuringu tulemustena, et keskkondlikel-, sotsiaalsetel- ja juhtimisdimensioonidel on statistiliselt oluline seos finantstulemuslikkusele. Samuti kinnitab Gunawan (2020) uuringu tulemus, et suurema varade mahu, tugevama kapitaliseerituse ja turupositsiooniga pankadel olid esitatud detailsemad jätkusuutlikkuse aruanded.

Intervjuude eesmärk oli täiendada kvantitatiivset analüüsi intervjuueeritavate praktiliste vaadetega ja välja selgitada, kuidas pangad ise mõistavad jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seost. Intervjuu tulemused toetasid analüüsi tulemusi ning kinnitasid töö teoreetilises osas käsitletud seoseid jätkusuutlikkuse juhtimise ja finantstulemuslikkuse vahel. Swedbank AS-i ja LHV AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juhid mainisid intervjuus, et jätkusuutlikkus on suur osa nende panga ärimudelist, mille lihtsalt lisategevus.

Jätkusuutlikkuse praktikate integreerimine panga pakutavatesse roheteenustesse ja riskide hindamisse aitab vältida eelnevalt käsitletud *ESG-washingu* ohtu ja toetab pikaajalist stabiilsust. LHV AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juht mainis kirjalikus intervjuus, et

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

jätkusuutlikkus on oluline konkurentsivõime saavutamiseks, kuid jätkusuutlikkuse arendamist piiravad suuresti ressursimahukus ja regulatiivsete raamistike kiire muutumine.

LHV AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juhi väidet toetas ka Swedbank AS-i jätkusuutlikkuse valdkonna juhi väide, et jätkusuutlikkuse aruande koostamisel, eriti andmete kogumine ja mõjutegevuste mõju hindamine, nõuab väga palju lisaressurssi nii andmete töötamise kui ka IT-süsteemide arenduse pärast.

Mõlemad intervjuueritavad mainisid, et Eestis tegutsevate pankade seas ei näe nemad olukordi, kus pangad näitaksid ennast paremast küljest, kui nad tegelikult on, ning tänu regulatsioonidele on sellised olukorrad välistatud.

Swedbank AS-i ja LHV AS-i jätkusuutlikkuse juhid rõhutasid, et jätkusuutlikkuse eesmärkide kaardistamine ja järgimine parandab oluliselt suhteid nii klientide kui ka investoritega. Swedbank AS-i jätkusuutlikkuse juhi sõnul on jätkusuutlikkuse aruandluse olulisus investorite ja klientide jaoks muutunud viimase kolme aastaga pigem ebaolulisemaks, sest sidusrühmad saavad infoallikatest (nt meediast) palju vastuväiteid jätkusuutlikkuse kohta, ning see tekitab ühiskonnas polariseerumist ja inimesed on hakanud jätkusuutlikkuse kontseptsiooni osas muutuma pigem skeptilisemaks.

Mõlemad intervjuueritavad näevad seost jätkusuutlikkuse strateegiate ja finantstulemuslikkuse vahel. Swedbanki jätkusuutlikkuse juhi sõnul toimib seos nii, et tugev jätkusuutlikkuse strateegia toetab paremaid finantstulemusi. LHV AS-i jätkusuutlikkuse osakonna juht näeb seost mõlemat pidi – tugev jätkusuutlikkuse strateegia toetab pikaajalist finantstulemuslikkust, suurendades klientide ja investorite huvi ja usaldust, ning hea finantstulemuslikkus võimaldab rakendada ambitsioonikaid jätkusuutlikkuse alaseid algatusi, investeerida andmekogumisse, analüütikasse ja sidusrühmade kaasamisse. Lisaks aitab tema sõnul hästi integreeritud jätkusuutlikkuse strateegia tõsta panga säilenõtkust (*resilience*) muutuvast regulatiivses ja turukeskkonnas, toetades pikaajalist stabiilsust ning valmisolekut kliimaga seotud riskideks ja võimalusteks.

Intervjuude tulemuste põhjal on selge, et aruannet peetakse oluliseks vahendiks strateegiate nähtavaks tegemisel. Aruande koostamine on küll ressursimahukas, kuid mõlema panga intervjuueritavate sõnul aitab aruanne hästi selgitada pankade jätkusuutlikkuse eesmärke ja strateegiaid, suurendades seeläbi usaldust sidusrühmade seas. Kui strateegiad ja eesmärgid on aruandes võimalikult täpselt ja selgelt esitatud, tõstab see ka aruande üldist kvaliteeti.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Intervjuu tulemusi kinnitavad ka Raza et al. (2024) ja Jan et al. (2019) uuringutulemused, et strateegiliselt juhitud jätkusuutlikkus võib soodustada paremaid finantstulemusi ning tugevdada usaldust sidusrühmade silmis.

Kokkuvõte

Viimastel aastatel on jätkusuutlikkuse valdkond muutunud pangandussektoris üha olulisemaks, ning eriti pangandussektorilt oodatakse läbipaistvat ja vastutustundlikku tegutsemist. Euroopa Liidu nõuete kohaselt on Eestis tegutsevad pangad kohustatud koostama jätkusuutlikkuse aruandeid, mille eesmärk on anda sidusrühmadele usaldusväärset teavet panga mõjust ja vastutusest ühiskonnas. Aruanne peab hõlmama kõiki kolme jätkusuutlikkuse dimensiooni – keskkondlikku, sotsiaalset ja juhtimist ning terve aruandlus peab toetuma rahvusvaheliselt kokkulepitud aruandlusstandarditele ja regulatsioonidele, näiteks GRI ja CSRS.

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada, kas ja milline seos esineb Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ning nende finantstulemuslikkuse vahel. Valimi moodustasid suuremad Eesti turul tegutsevad pangad – Swedbank AS, SEB AS, LHV AS ja Luminor AS, kes on avalikustanud enda majandusaasta aruanded aastatel 2019-2024 ning jätkusuutlikkuse aruanded aastal 2023.

Bakalaureusetöö teoreetiline osa andis ülevaate jätkusuutlikkuse aruandluse olulisusest pangandussektoris, selle hindamisel seotud väljakutsetest sidusrühmade seas ning aruandlust reguleerivatest õigusraamistikest. Lisaks koostas autor ülevaate varasematest teadusuuringutest, kus on uuritud jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seost. Pangandussektoril on oluline roll jätkusuutlikku ühiskonna kujundamisel, kuna pangad valivad ise, millistesse projektidesse nad kapitali suunavad ning mõjutavad seeläbi ühiskonda laiemalt. Jätkusuutlikkuse aruandlus aitab tugevdada pankade mainet, suurendada sidusrühmade usaldust ning toetab panga pikaajalist stabiilsust. Euroopa Liit on kehtestanud regulatsioonid ja määrused, et aruandeid muuta võimalikult läbipaistvaks ning detailseks, kuid vaatamata nendele regulatsioonidele, sõltub aruande kvaliteet siiski pankade tegelikest aruandluspraktikatest. Pangad järgivad kõiki Euroopa Liidu poolt kehtestatud regulatsioone, kuid aruannete kvaliteet ja detailsus pankade vahel varieerub. Varasemates teadusuuringutes on leitud, et enamasti on jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel positiivne seos, kuid mõju ulatus ja suund sõltuvad konkreetsetest komponentidest, näiteks panga suurusest ja ärimudelist. Samuti on leitud, et seos ei ole statistiliselt oluline.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Empiirilises analüüsis selgus, et Eestis tegutsevate pankade jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse vahel eksisteerib võimalik positiivne seos.

Empiirilise analüüsi autori järeldused on järgmised:

- Jätkusuutlikkuse aruannete detailsus varieerub pankade vahel. SEB ja Swedbank on koostanud sisukamad ja kvantitatiivselt mõõdetavad aruanded, kus jätkusuutlikkuse praktikad on tugevalt integreeritud strateegiasse, juhtimisse ja riskide hindamisse.
- Kõrgema jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skooriga pankadel on tugevamad uuritavad finantstulemuslikkuse suhtarvud. SEB ja Swedbank, kelle aruanded said kõrged jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi skoorid, näitasid paremaid tulemusi ROAA, puhaskasumi ja võlakordaja osas.
- Intervjuu tulemused kinnitavad, et hästi juhitud jätkusuutlikkuse strateegia toetab panga konkurentsivõimet ja finantsstabiilsust.

Empiirilise analüüsi tulemusi võivad mõjutada töö käigus ilmnunud piirangud. Autori kasutatud BESGI skoori hinnang sõltub autori subjektiivsest arvamusest ehk autor ise tõlgendab, kas esitatud teave indikaatorite on piisava detailsusega esitatud.

Finantstulemuslikkuse suhtarvud võivad olla mõjutatud teistest teguritest, mis ei ole jätkusuutlikkusega seotud, näiteks majanduslangused. Finantstulemuslikkuse suhtarvud ei pruugi kajastada pankade jätkusuutlikkuse strateegiate lühiajalist mõju, sest jätkusuutlikkusealaste algatuste mõju avaldub sageli pikema ajaperioodi jooksul. Luminor AS-i konsolideeritud majandusaasta aruanne sisaldas kogu Luminor Groupi tulemusi ehk Balti riikide (Eesti, Läti, Leedu) majanduslikke tulemusi ning LHV AS-i konsolideeritud majandusaasta aruanded sisaldasid Ühendkuningriikide tulemusi. Teiste pankade tulemused olid ainult Eesti turul saavutatud. Lisaks ei õnnestunud saada kahe panga (SEB AS-i ja Luminor AS-i) jätkusuutlikkuse valdkonna juhtidelt intervjuu tulemusi.

Edasine uurimissuund võiks hõlmata pikemat ajaperioodi ja laiemat valimit. Näiteks võiks BESGI skoorimudelit rakendada mitme aasta jätkusuutlikkuse aruannetele, et hinnata pankade arengut ajas ning analüüsida, kas jätkusuutlikkuse aruande kvaliteedi paranemine mõjutab järgnevatel aastatel ka finantstulemusi. Lisaväärtust looks kvantitatiivne analüüs, mis testiks statistiliselt BESGI skoori ja finantsnäitajate vahelisi seoseid regressioonanalüüsi abil, kuid siis peab seda võimaldama uuritavate pankade jätkusuutlikkuse aruannete olemasolu ning piisav detailsus uuritavate aastate lõikes.

Viidatud allikad

1. Carp, M., Păvăloaia, L., Afrăsinei, M.-B., & Georgescu, I. E. (2019). Is sustainability reporting a business strategy for firm's growth? Empirical study on the Romanian capital market. *Sustainability*, 11(3), Article 3. <https://doi.org/10.3390/su11030658>
2. Doğan, M., & Kevser, M. (2021). Relationship between sustainability report, financial performance, and ownership structure: Research on the Turkish banking sector. *Istanbul Business Research*, 50(1), 77–102.
3. EAS. (n.d.). VKE definitsioon. https://eis.ee/wp-content/uploads/2015/12/VKE_definitsiooni_selgitus_-_EK_mrus_651-2014_alusel_-_2015.pdf
4. ElAlfy, A., & Weber, O. (2019). Sustainability reporting challenges in the banking industry. In *Corporate sustainability reporting* (pp. 10–13). Centre for International Governance Innovation. <https://www.jstor.org/stable/resrep24967.13>
5. Euroopa Liit (2019). EU taxonomy for sustainable activities—European Commission. Retrieved January 7, 2025, from https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
6. European Commission—Corporate sustainability reporting. (2022). Retrieved May 5, 2025, from https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en
7. Euroopa Liit. (2022). Directive (EU) 2022/2464 ... as regards corporate sustainability reporting. <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj/eng>
8. Gai, L., Bellucci, M., Biggeri, M., Ferrone, L., & Ielasi, F. (2023). Banks' ESG disclosure: A new scoring model. *Finance Research Letters*, 57, 104199. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2023.104199>
9. Gunawan, J., Permatasari, P., & Sharma, U. (2022). Exploring sustainability and green banking disclosures: A study of banking sector. *Environment, Development and Sustainability*, 24(9), 11153–11194. <https://doi.org/10.1007/s10668-021-01901-3>
10. Gutiérrez-Ponce, H., & Wibowo, S. A. (2023). Do sustainability activities affect the financial performance of banks? The case of Indonesian banks. *Sustainability*, 15(8), Article 8. <https://doi.org/10.3390/su15086892>
11. HBS Online. (2018). What is sustainability in business? Business Insights Blog. <https://online.hbs.edu/blog/post/what-is-sustainability-in-business>

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

12. Ielasi, F., Bellucci, M., Biggeri, M., & Ferrone, L. (2023). Measuring banks' sustainability performances: The BESGI score. *Environmental Impact Assessment Review*, 102, 107216. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107216>
13. Jan, A., Marimuthu, M., & @ Mat Isa, M. P. bin M. (2019). The nexus of sustainability practices and financial performance: From the perspective of Islamic banking. *Journal of Cleaner Production*, 228, 703–717. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.04.208>
14. Kumar, K., & Parakash. A (2019) Examination of sustainability reporting practices in Indian banking sector. *Asian Journal of Sustainability and Social Responsibility*, 4(1), 1-16
15. Kurniadi, A., Rahman, A. H., & Indriani, F. (2024). Green Banking Strategy to Support Business Sustainability in Banking Sector: A Literature Review. *Research Horizon*, 4(4), Article 4.
16. Leppik, M. (2020). Rohelised laenud on kasulikud nii kliendile kui loodusele. LHV. <https://www.lhv.ee/et/blogi/rohelised-laenud-on-kasulikud-nii-kliendile-kui-loodusele>
17. LHV AS majandusaasta aruanded. (2019–2024). Retrieved May 9, 2025, from <https://investor.lhv.ee/aruanded/>
18. LHV sustainability report. (2023). Retrieved January 5, 2025, from https://www.lhv.ee/assets/files/investor/ESG_Report_2023-EN.pdf
19. Luminor. (2023). Corporate social responsibility in Luminor. <https://www.luminor.lt/en/corporate-social-responsibility-luminor>
20. Luminor AS majandusaasta aruanded. (2019–2024). <https://luminor.ee/aruanded?static=true>
21. Luminor sustainability report. (2023). <https://luminor.ee/s3fs-public/documents/sustainability-report-2023.pdf>
22. Nichols, C. (2023, July 31). Bank ROE – What should be your bank's target? SouthState Correspondent Division. https://southstatecorrespondent.com/banker-to-banker/bank-performance/bank_roe/
23. Nizam, E., Ng, A., Dewandaru, G., Nagayev, R., & Nkoba, M. A. (2019). The impact of social and environmental sustainability on financial performance: A global analysis of the banking sector. *Journal of Multinational Financial Management*, 49, 35–53. <https://doi.org/10.1016/j.mulfin.2019.01.002>
24. Och, M. (2020). Sustainable finance and the EU taxonomy regulation – Hype or hope? (SSRN Scholarly Paper 3738255). Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3738255>

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

25. Prabhu, G. N., & Aithal, P. S. (2021). A review-based research agenda on green banking service practices through green CSR activities. *International Journal of Management, Technology, and Social Sciences*, 6(2), 204–230.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.5731282>
26. Rahandus. (n.d.). Tasuvuse suhtarvud. <https://www.rahandus.ee/et/tasuvuse-suhtarvud>
27. Rahandusministeerium. (n.d.). Kestlikkusaruandlus. <https://kestlikkusaruandlus.ee>
28. Rahman, A. F., Agusti, R. R., & Kurniawati, D. T. (2024). Mediating role of sustainability reporting quality on the relationship between green banking and firm value. *Studia Universitatis Vasile Goldis, Seria Stiinte Economice*, 34(4), 105–129.
<https://doi.org/10.2478/sues-2024-0020>
29. Raza, A., Alavi, A. B., & Asif, L. (2024). Sustainability and financial performance in the banking industry of the United Arab Emirates. *Discover Sustainability*, 5(1), 223.
<https://doi.org/10.1007/s43621-024-00414-z>
30. Reddy, K., & Gordon, W. L. (2010). The effect of sustainability reporting on financial performance: An empirical study using listed companies. ResearchGate.
https://www.researchgate.net/publication/255172697_The_Effect_of_Sustainability_Reporting_on_Financial_Performance_An_Empirical_Study_Using_Listed_Companies
31. Riigikantselei. (2023). Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid.
<https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>
32. Riim, M. (2023, May 26). Panga teekond rohelise laenuportfellini. Swedbanki blogi.
<https://blog.swedbank.ee/ettevotlus/panga-teekond-rohelise-laenuportfellini>
33. Rohelised pakkumised | SEB. (n.d.). <https://www.seb.ee/seb-st/jatkusuutlikkus/rohelised-pakkumised>
34. Schütze, F., & Stede, J. (2024). The EU sustainable finance taxonomy and its contribution to climate neutrality. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 14(1), 128–160.
<https://doi.org/10.1080/20430795.2021.2006129>
35. SEB Eesti majandusaasta aruanded | SEB. (2019–2024). <https://www.seb.ee/seb-st/seb-eesti-finantsaruanded>
36. SEB sustainability report. (2023).
<https://sebgroupp.com/siteassets/cision/documents/2024/20240227-seb-publishes-annual-and-sustainability-report-2023-en-gb-1-3410354-4760766.pdf>

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

37. Silva, M. P. G. G. da. (2023). ESG and the banking sector: An overview.
<http://hdl.handle.net/10400.14/42525>
38. Slaper, T. F., & Hall, T. J. (n.d.). The triple bottom line: What is it and how does it work?
<https://www.ibrc.indiana.edu/ibr/2011/spring/article2.html>
39. Staupoulou, A., & Sardianou, E. (2019). Understanding and measuring sustainability performance in the banking sector. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 362(1), 012128. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/362/1/012128>
40. Swarnapali, R. M. N. C. (2020). Consequences of corporate sustainability reporting: Evidence from an emerging market. International Journal of Law and Management, 62(3), 243–265.
41. Swedbank AS majandusaasta aruanded. (2019–2024).
<https://www.swedbank.ee/about/about/reports/start?language=EST>
42. Swedbank Sustainability Report 2023 – Company Announcement—FT.com. (2024, February 22). <https://markets.ft.com/data/announce/detail?dockey=1323-16344883-0P4K1D9V9AMH7R6VF0FAE3V6H4>
43. Tartu Ülikool. (n.d.). Jätkusuutlikkus ja jätkusuutlik areng – edujategu16.
<https://sisu.ut.ee/edujategu16/21-jatkusuutlikkus-ja-jatkusuutlik-areng>

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA A

BESGI skoorimudeli dimensioonide indikaatorid

Mõjuvaldkond	Teemavaldkond	Dimensioon	Indikaator	GRI viide
Otsene mõju	Keskkond	Sisendid	Energiatarbimine töötaja kohta (GJ/inimene)	GRI 302-1
			Paberikulu töötaja kohta (kg/inimene)	GRI 301-1
			Taastuvelektri osakaal (%)	GRI 302-1
	Keskkond	Väljundid	Otsesed heitkogused töötaja kohta (tCO ₂ e)	GRI 305-1
			Kaudsed heitkogused töötaja kohta (tCO ₂ e)	GRI 305-2
			Jäätmekogus töötaja kohta (kg)	GRI 306-2
	Sotsiaalne	Sisemine: töötajad	Keskkonnajuhtimismeeskonna olemasolu (1 kui olemas)	
			Tööjõu voolavus	GRI 401-1
			Sooline palgalõhe	GRI 405-2
			Juhi/keskmise töötaja palgasuhe	GRI 102-38
			Töötajate rahulolu-uuringud ja nende sagedus (0-4)	GRI 102-29
			Naise/meeste osakaal ametikõrgendustel	
	Sotsiaalne	Väline: ühiskond ja kogukond	Kogukonnale jaotatud majanduslik väärtus / kogu majandusväärtus	GRI 201-1
			Panused kohalikku kogukonda (jah/ei)	GRI 413-1
			Tarnijate kvaliteet (0-5): kohalikud, keskkonna- ja sotsiaalsed kriteeriumid	GRI 204-1, 308-2, 414-1,414-2

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

	Juhtimine	Läbipaistvus ja avalikustamine	Komposiitindikaator (0–7):	GRI 102-
			huvide konfliktid, korruptsioon, konkurentsivastased teod, keskkonna- ja privaatsusõiguste rikkumised, 1	25, 205-3, 206-1, 307-1, 417-3, 418-1, 419-
			sots-maj seaduste rikkumised	
			Komposiitindikaator (0-2):	GRI 102-
	Juhtimine	Juhtorganid	sidusrühmade kaasamine	42, 102-43
			ESG riskide kajastamine	
			Basel III aruandluses	
			Naiste osakaal juhatuses	GRI 405-1
			Komposiitindikaator (0-4):	GRI 102-
			ESG vastutus, delegeerimine, eesmärkide seotus tasuga	18, 102-20, 102-22
			Sõltumatute juhtide osakaal	GRI 102-22
			Osalemismäär juhatuse koosolekutel	
Kaudne mõju	Finantsseerimine	ESG laenu- ja laenupoliitika	Rohe- ja sotsiaallaenude osakaal kogu laenuportfelist	
			Mittetoimivate laenude osakaal	
			Komposiitindikaator (0–7):	GRI 102-
			välistamispoliitika	12, 102-16, 408-1, 409-
	Investeeringud	ESG investeeringud ja poliitika	relvatööstuse, fossiilkütuste, inimõiguste rikkumiste suhtes	1, 412-1, 412-3
			ESG/eetiliste fondide osakaal	
			investeeringutest	

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Rohe-, sotsiaal- ja jätkusuutlikkuse võlakirjad ja taristu (0-3)	GRI 203-1
Kohaliku mõjuga taristu projektidesse investeerimine (jah/ei, kuni 2 punkti)	GRI 203-1
Komposiitindikaator (0-4): välistamispoliitika investeringutes	GRI 102-12, 102-16, 408-1, 409-1, 412-1, 412-3

Allikas: Autori koostatud Ielasi et al. (2023) artikli põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA B

Intervjuu küsimused

1. Kuidas jätkusuutlikkuse strateegia integreeritakse (panga nimi) üldisesse äristrateegiasse?
2. Millised jätkusuutlikkuse-alased tegevused (tooted, protsessid, projektid) on aidanud Teil saavutada konkurentsieelise teiste pankade seas?
3. Millised on Teie hinnangul suurimad takistused või probleemid, millega (panga nimi) on kokku puutunud jätkusuutlikkuse aruande koostamisel?

Palun hinnake jätkusuutlikkuse aruanduse koostamisega seotud takistusi olulisuse alusel viiepalliskaalal, kus 1 tähendab „väga väike takistus“ ja 5 „väga suur takistus“:

- Erinevate kehtestatud regulatsioonide (taksonoomia, CSRD jne) kooskõlastamise keerukus
- Regulatsioonide kiirete muutustega kohanemine
- ESG-andmete kogumine ja töötlemine
- Sisemiste ressursside piiratus (näiteks aja, tööjõu ja teadmiste vähesus)
- Sidusrühmade ootustele vastamine (nt klientide, investorite, töötajate ja regulaatorite erinevad ootused)
- Tegevuste mõju hindamise ja mõõtmise keerukus (nt sotsiaalsete ja keskkonnamõjude kvantifitseerimine)
- Usaldusväärse info tagamine (nt andmete täpsuse kontrollimine, auditeerimine)

Kas mõni neist takistustest (nt andmete kogumine, regulatsioonide järgimine) nõuab Teie hinnangul eriti suurt ressursikulu? Millises aspektis on töömaht suurim?

4. Kas ja mil määral esineb Teie hinnangul pangandussektoris olukordi, kus jätkusuutlikkuse aruandes luuakse tegelikkusest positiivsem kuvand – näiteks rõhutades valikuliselt ainult keskkonnasõbralikke algatusi (nagu roheteenuseid), kuid varjates samal ajal olulisi keskkonna- või sotsiaalseid riske?
5. Kas ja kuidas on jätkusuutlikkuse eesmärkide täitmine mõjutanud (panga nimi) suhteid investorite ja klientidega?
6. Milline on Teie hinnangul seos (panga nimi) jätkusuutlikkuse strateegia ja finantstulemuste vahel ning kumbapidi see seos Teie arvates toimib – kas tugev jätkusuutlikkuse strateegia toetab paremaid finantstulemusi või pigem võimaldavad head finantstulemused jätkusuutlikkuse strateegiate tõhusamat rakendamist?

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA C

Konsolideeritud tulud

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	406,7	73,9	173,6	373,3
2020	389,7	103,5	174,8	328,2
2021	397,1	140,4	177,0	330,7
2022	362,4	173,5	206,9	391,8
2023	738,2	305,5	356,0	653,6

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

LISA D

Konsolideeritud keskmised varad

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	11721	3032	6696,75	13738,7
2020	14893	4971,4	7489,9	14552,26
2021	16517	6844,9	7939,9	13316,8
2022	15626	6135	8275,7	14756,7
2023	15064	7109,3	8647,8	15493,2

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA E

Konsolideeritud puhaskasum

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	205,9	27,1	100,7	54,0
2020	187,1	39,8	87,4	33,1
2021	188,6	60,3	99,4	74,4
2022	154,4	61,4	115,9	124,7
2023	472,9	140,9	231,7	194,7

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA F

Konsolideeritud keskmine omakapital

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	1757	206,0	1041,6	1713,4
2020	1734	245,3	1047,7	1665,1
2021	1743	324,8	1070,8	1549,1
2022	1778,5	420,8	1088,1	1583,6
2023	1933,5	488,6	1179,5	1778,2

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA G

Konsolideeritud kulud

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	133,4	39,3	59,9	289,8
2020	158,3	44,0	62,5	275,4
2021	164,6	65,2	62,8	262,8
2022	162,0	89,6	69,1	233,3
2023	180,9	129,4	78,4	343,9

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA H

Konsolideeritud kohustised

Aasta	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
2019	9964	2825,9	5803,8	12106,4
2020	13159	4726,1	6442,2	13258,9
2021	14774	6520,1	6869,1	11768
2022	12945	5714,2	7183,3	13173,3
2023	13333	6553	7483,3	13715,1

Märkus: Miljonites eurodes

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS (2019-2024), LHV AS (2019-2024), SEB AS (2019-2024), Luminor AS (2019-2024) konsolideeritud majandusaastate aruannete põhjal.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

LISA I

Analüüside tulemused aastal 2023

Näitaja	Swedbank AS	LHV AS	SEB AS	Luminor AS
Keskkonnadimensiooni skoor	1	0,57	1	0,71
Sotsiaaldimensiooni skoor	1	0,63	1	0,75
Juhtimisdimensiooni skoor	0,93	0,64	1	0,78
Keskmine BESGI skoor	0,98	0,61	1	0,74
ROAA	3,14	1,98	2,68	1,26
ROAE	24,46	28,84	19,64	10,95
Puhaskasumi-marginaal	64,06	46,12	65,08	29,79
Võlakordaja	0,89	0,92	0,87	0,89

Allikas: Autori koostatud Swedbank AS, LHV AS, SEB AS ja Luminor AS (2019–2024) konsolideeritud majandusaasta aruannete & Swedbank Group, LHV Group, SEB Group ja Luminor Group (2023) jätkusuutlikkuse aruannete põhjal.

Summary

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE QUALITY OF SUSTAINABILITY REPORTS AND FINANCIAL PERFORMANCE: THE CASE OF ESTONIAN BANKS

WILLIAM ILMARI ULVINEN

The focus of this bachelor's thesis is "The relationship between the quality of sustainability reports and financial performance: the case of Estonian banks". In recent years, the field of sustainability has become increasingly important in the banking sector, with particular emphasis placed on transparency and accountability. According to EU requirements, banks operating in Estonia must prepare sustainability reports that give stakeholders reliable information about the bank's societal impact and responsibilities. These reports must cover the environmental, social and governance dimensions, and be based on international standards and regulations, such as the GRI and CSRD. Research questions related to the objective are:

1. How thoroughly and in what form do banks operating in Estonia reflect their sustainability-related practices in the 2023 sustainability reports?
2. What is the relationship between the quality of sustainability reports and the financial performance of banks operating in Estonia during the years 2019-2023?

The theoretical part of this bachelor's thesis provides an overview of the importance of sustainability reporting in the banking sector, the challenges related to its assessment among stakeholders, and the legal frameworks that regulate sustainability reporting. Additionally, the author reviews previous academic studies on the relationship between the quality of sustainability reports and financial performance. The banking sector plays a significant role in shaping a sustainable society by deciding which projects to finance. Sustainability reporting supports banks long-term stability, strengthens trust among stakeholders, and enhances reputation. Although the European Union has implemented various regulations to improve transparency and detail, actual report quality still depends on banks practices. While all banks follow EU regulations, report quality and detail vary. Previous studies have found a positive relationship between sustainability report quality and financial performance, though this may depend on bank size and business model. Some studies have also found the relationship to be statistically insignificant.

The empirical analysis revealed a potential positive relationship between sustainability report quality and financial performance. SEB AS and Swedbank AS, with the

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOSED

highest sustainability report scores, also showed strong and stable financial results. Luminor AS and LHV AS, with lower scores, had less consistent financial performance. Document analysis showed that SEB and Swedbank align their sustainability strategy, reporting, and green services with their business models. Luminor and LHV reports were more general and lacked measurable targets. Interview results confirmed that a strategic approach to sustainability supports better financial outcomes and stakeholder relationships. Sustainability executives from Swedbank and LHV emphasized that a well-managed sustainability strategy increases competitiveness.

The results of analyses support studies presented in the theoretical part. Raza et al. (2024) found that environmental, social, and governance dimensions had a statistically significant impact on banks financial performance. Gunawan (2020) concluded that banks with larger asset volumes, stronger capitalization, and a more established position provided more detailed reports.

Future research could extend the time frame and include a broader sample. The BESGI model could be applied to multiple years to evaluate development over time and analyze whether improved sustainability reporting impacts future financial results. Additional value could be created through quantitative analysis, such as regression analysis, to test the relationship between the BESGI score and financial performance.

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANNETE JA FINANTSTULEMUSLIKKUSE SEOS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, William Ilmari Ulvinen,

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose, „Jätkusuutlikkuse aruannete kvaliteedi ja finantstulemuslikkuse seosed Eestis tegutsevate pankade näitel“,

mille juhendaja on kaasprofessor Kertu Lääts,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

William Ilmari Ulvinen

13.05.2024